

1
2026

LITURGIJSKO-PASTORALNI LIST
ŽIVO VIRELO

Hrvatski institut za liturgijski pastoral pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji • GOD. XLIII • CIJENA: 2 €

SJEDENJE I STAJANJE U LITURGIJI
od 18. siječnja do 21. veljače 2026.

Nep. autor, *Govor na gori*, 1294.

LITURGIJSKO - PASTORALNI LIST

Živo vrelo

God. XLIII. (2026.)
Liturgijsko-pastoralni list
za promicanje liturgijske obnove

Glavni i odgovorni urednik:
Mario Kopjar

Uredničko vijeće:
Mario Kopjar, Zvonko Pažin,
Ivica Raguž, Milan Dančuo,
Ivan Bingula

Predsjednik uredničkog vijeća:
mons. Zdenko Križić

Uredništvo:
Mario Kopjar, Vječna Tadić Stepinac

Grafička priprema:
Siniša Kolar, HILP

Izdavač i nakladnik:
Hrvatski institut za liturgijski pastoral
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji
Ksaverska cesta 12a
10000 ZAGREB

Telefon: 01 5635 050
e-mail: hilp@hilp.hr
www.hilp.hr

Tisak:
Denona d.o.o., Zagreb

UREDNIKOVA RIJEČ

Sjedenje i stajanje u liturgiji 1

NAŠA TEMA: Sjedenje i stajanje u liturgiji

Ivica Raguž: O sjedenju i stajanju 2

Zvonko Pažin: Sjedenje u bogoslužju 8

Josip Gregur: Liturgijsko stajanje 14

OTAJSTVO I ZBILJA

Biblijsko-teološka razmišljanja:
N. Vranješ, H. Zovko, D. Patafta, A. Japundžić, D. Pezer

Druga nedjelja kroz godinu 20

Treća nedjelja kroz godinu 24

Četvrta nedjelja kroz godinu 28

Peta nedjelja kroz godinu 32

Šesta nedjelja kroz godinu 36

U DUHU I ISTINI

Dejan Bubalo: Blago siromasima duhom 40

Sjedenje i stajanje u liturgiji

U suvremenom kontekstu obilježenom ubrzanim ritmom života, individualizmom i fragmentiranošću iskustva, osjetljivost za govor tijela često slabi, što se osobito očituje u gubitku razumijevanja liturgijskih gesta. Svakodnevna kultura pridaje sjedenju značenje pasivnosti ili odmora, a stajanju formalnosti ili discipline. U liturgijskom slavlju te se geste očituju kao tjelesni izričaj vjere Crkve kroz koji se vjernici uključuju u samo slavlje otajstva spasenja; ono zahvaća cijelog čovjeka i usmjerava ga prema eshatološkoj punini.

Liturgija se tako ostvaruje kao govor znakova koji posjeduju unutarnju logiku, utemeljenu u Svetom pismu, predaji Crkve i iskustvu vjere, koji su se tijekom stoljeća oblikovali u stabilan, a ujedno živ i razumljiv jezik. Držanje tijela postaje mjesto očitovanja odnosa vjernika prema Bogu i njegova pripadanja crkvenoj zajednici u kojoj se slavi otajstvo spasenja. Na taj način liturgija postaje mjesto u kojem se vjera ne samo naviješta riječima, nego se u zajedničkom slavlju i sudjelovanju postupno oblikuje, produbljuje i utjelovljuje u životu vjernika.

Sjedenje u liturgiji tako izražava stav slušanja, razmatranja i primanja. Biblijska slika učitelja koji sjedi i učenika okupljenih oko njega povezuje sjedenje s ozbiljnošću izgovorene riječi i raspoloživošću slušatelja. U liturgiji riječi sjedenje poprima značenje tjelesne otvorenosti prema Božjem govoru te postaje vrijeme sabranosti u kojem Riječ oblikuje slušatelja, prosvjetljuje njegov razum i dotiče srce.

Stajanje u liturgiji izražava kršćansko dostojanstvo i uskrsnu svijest. Kršćanin stoji jer je po Kristu uspravljen i uveden u novi odnos s Bogom. Stajanje očituje stav naroda okupljenog pred Gospodinom kao liturgijske zajednice, svjesne da u liturgiji već sudjeluje u nebeskoj stvarnosti koju slavi i iščekuje. U tom smislu, stajanje nosi eshatološku dimenziju i usmjerava pogled od sadašnjeg slavlja prema njegovoj punini u kraljevstvu Božjem.

Sjedenje i stajanje u liturgiji sjedinjeni su u međusobnom odnosu koji oblikuje ritam slavlja. Liturgija ih povezuje u promišljenom slijedu, vodeći vjernike od slušanja prema odgovoru, od primanja prema slavljenju. Taj ritam poprima oblik zajedničkog hoda Crkve, u kojem zajedničko držanje tijela postaje vidljiv znak jedinstva okupljene zajednice.

Liturgija u tjelesnim gestama vjernika sabire i očituje cjelinu odnosa prema Bogu: slušanje i odgovor, dostojanstvo i poniznost, ozbiljnost križa i radost uskrsnuća. Kroz taj govor tijela, vjernik se postupno uvodi u dinamiku vjere koja se ne iscrpljuje u izgovorenoj riječi, nego se utiskuje u cjelokupno držanje čovjeka pred Bogom. Tjelesne geste tako postaju trajni način na koji liturgija oblikuje vjernika iznutra, uvodeći ga u sve dublje, svjesnije i zajedničko udioništvo u slavljenju otajstva spasenja.

Urednik

O sjedenju i stajanju

IVICA RAGUŽ

Sjedenje je gesta slušanja i učenja, a to znači gesta u kojoj se čovjek nježno i ponizno podređuje svom sugovorniku, pokazujući spremnost na slušanje.

Protiv prekrštenih nogu

Ovo će se kratko promišljanje smatrati plodnim samo ako uspije postići jedno: da više nikada, ne samo pod svetom misom, nego baš nikada ne sjedimo prekrštenih nogu. Tako je nepristojno i ružno kada se u društvu, po dvoranama, na raznim nastupima, predavanjima, sjedi prekrštenih nogu. Nisu sveti oci bez razloga bili žestoko protiv te ružne navike koja se uvukla, nažalost, i među kršćane. Zabranjivali su takvo sjedenje i prekoraivali neumoljivo one koji su i dalje ustrajali u tom neprimjerenom načinu sjedenja. Zašto? Sjedenje je gesta slušanja i učenja, a to znači gesta u kojoj se čovjek nježno i ponizno podređuje svom sugovorniku, pokazujući spremnost na slušanje. Skupljene noge kod sjedenja, bilo kod muškaraca, bilo kod žena, znak su poniznosti, čednosti i djetinjega duha – djeca ne sjede prekrštenih nogu! Prekrštene nogu pak znak su raspuštenosti, izričaj moći spram sugovornika. Mnogi, kada sjede prekrštenih nogu, i još se pritom savijaju kao kroasani, žele time pokazati svoju moć, u smislu koliko su opušteni, nenapeti i koliko zapravo nemaju potrebe za slušanjem i učenjem. Vrhunac dakako te ružne navike jest takvo sjedenje tijekom liturgije. Čak se i svećenicima, osobito koncelebrantima, dogodi da pod misom sjede prekrštenih nogu. Ako još pritom – a i to se često događa – prekrže i ruke ili drže tobože filozofski ruku na obrazu, tada je to katastrofalno poništenje svetosti događanja same liturgije. Ne treba se čuditi tomu da se takvo sjedenje događa i mnogim vjernicima laicima, i to nerijetko onima koji će u koncertnim dvoranama gotovo pa pobožno sjediti skupljenih nogu, ali će zato u liturgiji bez ustručavanja sjediti prekrštenih nogu. Mnogi pak ne sjede samo prekrštenih nogu, i žene i muškarci, nego sjede naglašeno raširenih nogu, ili pak opruženo drže nogu na nozi, i muško i žensko (žene valjda da time pokažu kako su isto moćne!).

Eto, ako smo uspjeli postići to da nakon ovoga razmatranja kršćani, koji budu pročitali ovaj članak, prestanu više ikad sjediti prekrštenih nogu, ili pak opruženih nogu jedne preko druge, ili naglašeno raširenih nogu, već smo puno postigli. Naime, sjedenje u liturgiji jest gesta, kao što rekosmo, slušanja i učenja. A to nije laka gesta. Zašto? Zato što čovjek teži oholosti, ne želi ni slušati, ni učiti. Zato će mnogi, želeći pokazati svoju oholost, ako već moraju biti na nekom događanju i slušati i učiti, to pokazivati na sljedeći način: sjedenjem prekrštenih nogu, ili pak tipkajući po mobitelu, čitajući novine, ili pak oblikujući određene grimase, ili pokazujući krajnje nezainteresiran i često drzak pogled, gledajući uokolo, kao da *love zjake*, kako se to veli. Uh, još gore, neki se stalno smijulje – meni je mrsko osobito to neprestano smijuljenje za vrijeme euharistije! - šapuću uvijek nešto onomu koji je pokraj njih. Ili će sjediti tako da se nagnju naprijed, spuštati će glavu prema krilu kao da se tako odmara ju od sjedenja. Takvim slušateljima, koji tako oholo i neprimjereno sjede, bolje bi bilo da ustanu i odu nego da takvim način ponižavaju govornike, a time i cijelo događanje (susret, predavanje, simpozij, tribinu), osobito samo Božje djelo, a to je liturgija. Duh utječe na tijelo, tako da je neprimjereno sjedenje izričaj neuredna i ohola duha. No, i tijelo utječe na duh pa će neprimjereno sjedenje utjecati na sam duh te će ga još više činiti neurednim i oholim. Stoga, prvi znak obraćenja jest taj da počnemo barem primjereno sjediti, da prisilimo svoje tijelo na prikladan način sjedenja kako bi tijelo prisililo duh na slušanje i učenje. No, vratimo se još nakratko sjedenju. Kao što rekosmo, sjedenje je gesta slušanja i učenja. Stoga sjedenje podrazumijeva to da i onaj koji poučava sjedi, tj. da ima pred sobom tekst, na temelju kojega poučava. U tom smislu je i za svakoga učitelja sjedenje gesta slušanja i učenja! I on se mora privinuti uz određeni tekst, osobito uz tekst Svetoga pisma, tj. i on dolazi pred svoje učenike kao učenik, kao slušatelj i kao učenik teksta. To je jedan od razloga zašto će oholi učitelji

Wilhelm Leibl, *Tri žene u crkvi*, 1882.

Skupljene noge kod sjedenja, bilo kod muškaraca, bilo kod žena, znak su poniznosti, čednosti i djetinjega duha – djeca ne sjede prekrštenih nogu!

Hendrick de Clerck,
Isus hrani pet tisuća ljudi, 1590.

U liturgiji, osobito u euharistiji, sjedenje je ozbiljna gesta, sveta gesta kojom se vjernik s velikom predanošću posvećuje slušanju i učenju ne bilo kojega znanja, nego Božjega znanja, Kristova nauka i nauka Crkve.

izbjegavati svako sjedenje, najradije će hodati, ili pak neprimjerenost sjediti na katedri, na stolu, želeći time pokazati svoju napuhanost: jer oni tobože sve imaju u glavi, oni nisu ovisni o tekstu i, k tomu, na taj su način uvijek izdignuti iznad svojih slušatelja, onih koji sjede. Tako oni. No Pismo nam kazuje da je i sam Bog u Isusu sjedio: »A Isus uziđe na goru i ondje sjeđaše sa svojim učenicima.« (Iv 6,3)

Sjediti: slušati i učiti

U liturgiji, osobito u euharistiji, sjedenje je ozbiljna gesta, sveta gesta kojom se vjernik s velikom predanošću posvećuje slušanju i učenju ne bilo kojega znanja, nego Božjega znanja, Kristova nauka i nauka Crkve. Stoga se vjernik, osim ako nije bolestan, treba truditi da svoj duh i svoje tijelo posve usredotoči na slušanje i učenje: da njegovo sjedenje bude sjedenje skupljenih nogu, uspravnih leđa, lica usmjerena prema biskupu, svećeniku. Da to lice bude ponizno i blago, pokazujući poštovanje prema govorniku, da to lice bude lice djeteta koje uči, makar možda sve znao, pa čak i bolje od

onoga koji govori. Kako je euharistija Božje djelo, u euharistiji ne govori samo čovjek, nego govori i Bog. I zato vjernik sluša i uči od samoga Boga. Nije došao na liturgiju suprotstavljati se govorniku, pobijati ga, pronalaziti kakvu pogriješku u njegovu govoru. Ponizni vjernik dolazi na liturgiju sa stidom na licu, svjestan svoje grješnosti i bijede, u gorljivoj želji da tako stidljivo, a pozorno, sluša Božje riječi. I upravo tako, sa stidom na licu, smirena i spremna duha i tijela (s prikladnim sjedenjem), sebe cijeloga otvara za primanje Istine. Svojim čednim sjedenjem, svojim čednim duhom priznaje svoju ograničenost, svoju tamu koja traži svjetlo te pokazuje svoju zahvalnost prema onom koji govori, osobito prema Bogu koji govori. Ako se tomu pridoda da u liturgiji ne slušamo kako bismo se divili, nego kako bismo učili i to primijenili u svojem životu, tada još više dolazi do izražaja kako je važna gesta prikladna sjedenja, gesta slušanja i učenja. Zato, dragi čitatelju, sjedi dostojanstveno i skupljenih nogu kako bi ti i duša mogla biti skupljena, stisnuta od svega sporednoga, kako bi mogla primiti jedino Boga. Sjedi i uspravno kako ti duša ne bi bila iskrivljena i neuredna, kako bi ju mogao ispravno usmjeriti na Boga i na njegove riječi. Budi, dakle, čvrsta sjedenja, a tako i čvrsta duha. Nisi došao zabavljati se, nego si došao biti slušatelj i učenik Božje riječi! Možeš biti siguran: čim tako sjediš, Bog će te, već zbog takve geste sjedenja, obdariti istinskom spoznajom. Nisi na liturgiju došao kao na utakmicu ili u turistički posjet, da bi se kasnije hvalio koga si vidio ili čuo. Ne. Došao si slušati i učiti te tako postati bolji! Došao si hraniti svoju dušu, a ne ju ukrašavati i tim se ukrasom hvaliti.

Stajati i moliti

Glede stajanja, pustio bih da nam prvo Platon progovori o Sokratu, u svojem *Simpoziju*: »Utonuvši naime ondje nešto u misli, u zoru, stajao je razmišljajući i, kako mu nije išlo od ruke, nije popuštao nego je stajao istražujući. I već je bilo podne pa su ga ljudi gledali u čudu te su jedan drugomu govorili da Sokrat od rana jutro stoji razmišljajući o nečem. Na koncu, neki Jonjani, kada je već bila večer ... izniješe male počivaljke, u jednu ruku da spavaju na svježem zraku, a u drugu ruku da motre hoće li i noć tu prostajati. A on je stajao sve do osvita zore i do izlaska sunca.« Uh, Sokrat stoji cijeli dan i cijelu noć zbog promišljanja, zbog strastvene posvećenosti istini! Kako da vjernik ne stoji još više od Sokrata, kako da vjernik ne stoji dan i noć kada mu se sama Istina, Božji Sin, objavio u Isusu Kristu! To je jedan od razloga zašto su toliki sveti oci htjeli i nadmašiti Sokrata. Nastojali su dan i noć stajati, čak tako i spavati, stojeći. Htjeli su nalikovati konjima koji stojeći spavaju, kako bi u stavu stajanja, za razliku od sjedenja, bili neprestano budni spram Istine, o njoj razmatrajući – više nego Sokrat! – dan i noć: »Uživa u zakonu Gospodnjem, o zakonu njegovu misli dan i noć.« (Ps 1,2) Upravo

Kako je euharistija Božje djelo, u euharistiji ne govori samo čovjek, nego govori i Bog. I zato vjernik sluša i uči od samoga Boga.

James Tissot,
Ozdravljenje u subotu, 1850.

je to razlog zašto je u svim religijama, a vidimo i u filozofa, gesta stajanja vrhunski izričaj molitve. Dok sjedimo, slušamo i učimo, ne može doći do izražaja molitva, shvaćena kao strastveno i gorljivo uzdizanje duše k Bogu. Čovjek sjedi, sluša i uči kako bi mogao ustati i stajati! Sjedi kako bi stajao, sluša i uči kako bi molio! Možda je to najkraća definicija kršćanskoga učenja, ali i teološkoga studija. No, ostavimo to sada po strani. Dakle, gesta stajanja jest gesta molitve. Poslušajmo Pismo: »Sad, blagoslivljajte Gospodina sve sluge Gospodnje, što stojite u domu Gospodnjem, u noćnim satima!« (Ps 134,1) »I reče Ana: 'Dopusti, gospodaru! Tako ti života tvoga, gospodaru, ja sam ona žena koja je stajala ovdje kraj tebe moleći se Gospodinu.« (1Sam 1,26) »U to vrijeme odvoji Gospodin pleme Levijevo da ... stoji u njegovoj službi te da u njegovo ime blagoslivlja, kako radi i danas.« (Pnz 10,8)

Sedmerostruka pobožnost u stajanju

Pobožnost je stajanja u sljedećem. Prvo, u toj se gesti, a to je jako važno, *zaustavljamo*,

tj. prestajmo hodati, postajemo kip, kao Sokrat, kako bi jedina naša djelatnost bila potpuna molitvena predanost Bogu. Drugo, tko stoji, zaustavio je sebe pred nekim koji u njemu budi *strahopoštovanje i divljenje*. Zato mlađi ustaju spram starijih, zato učenici ustaju kada učitelji ulaze u predavaonicu, i zato čovjek ustaje i stoji pred Bogom u molitvi. Treće, stojimo pred nekim tko je *prisutan*, ali i dostojan da se pred njim zaustavljamo, odnosno tko je dostojan da ga *ljubimo*. Ne ćeš sjedeći čekati svojega ljubljenog, nego ćeš stajati i nakon stajanja potrčat ćeš u susret ljubljenomu. A Bog je prisutan i Ljubljeni, i zato pred njim stojimo. Ne ćemo pak stajati pred Bogom ako nije prisutan, ako ne doživljavamo njegovu prisutnost. Pobožnost jest življenje u Božjoj prisutnosti. I zato, tko gorljivo moli, taj želi po mogućnosti uvijek, ama baš uvijek, stajati dok moli. Sjedenje mu je strano za molitvu. Sjedenjem, kako smo rekli, sluša i uči. Stoga, kad god moliš, kad god to možeš, uvijek stoj ili pak klekni, jer je klečanje samo radikalniji izričaj stajanja, u poniznosti i skrušenosti. Četvrto, stojimo kada smo *radosni*. Zato je gesta stajanja bila za kršćane gesta radosti, uskrsne radosti, radosti jer je Isus uskrsnuo. Isus sjedi zdesna Bogu, otkupio nas je i podario nam vječni život. Peto, kršćanin stoji i moli jer tako pokazuje stav *skrušenosti i kajanja zbog grijeha*. Sveti nas oci poučavaju da je jedan od

najboljih načina kajanja za vlastite grijehе mnogo moliti i pritom uvijek stajati, osobito stajati dok se mole psalmi. Mnogi su grješnici okajavali svoje grijehе tako što su dugo, dugo stajali i molili, stajali i osjećali bol, stajali i pokazivali strahopoštovanje prema Bogu kojega su svojim grijesima vrijeđali. Dakle, već je mnogo ako stojiš i moliš, barem zbog vlastitih grijehа. Šesto, propovjednici stoje dok čitaju evanđelje i dok propovijedaju: »Stani pred vrata doma Gospodnjega, objavi ondje ovu riječ.« (*Jr 7,2*) »Druge subote uđe u sinagogu i stane naučavati.« (*Lk 6,7*) Time pokazuju strahopoštovanje i ljubav prema Božjoj riječi, ali i poručuju da je propovijedanje više od pouke. Ono dolazi iz molitve i smjera molitvi. I vjernici stoje i slušaju Božju riječ, jer je i za njih slušanje i više od slušanja, ono je slušanje duše koja gorljivo moli. Sedmo, i najvažnije, sam je Bog u Isusu Kristu došao k nama, zaustavio se kod nas, stajao je pred nama. I sada stoji i kuca na vrata našega srca. Zato je tako važna gesta Isusova zaustavljanja i stajanja u Novom zavjetu. Ona je gesta ljubavi našega Spasitelja: Isus se zaustavi i reče: 'Pozovite ga!'« (*Mk 10,47-49*) Stao je da nam pokaže koliko žudi za nama: »Isus stade i povika: 'Ako je tko žedan, neka dođe k meni! Neka pije koji vjeruje u mene!'« (*Iv 7,37-38*) I sada stoji i kuca: »Evo, na vratima stojim i kucam.« (*Otk 3,20*) Kako da se onda mi ne zaustavimo, kako da mi ne stojimo, kako da ne prekinemo sve djelatnosti, kako da se ne ukipimo spram svega postojećega, i to neizmјerno više nego Sokrat, kako bismo se molitvom posve posvetili Bogu, kako bismo i mi molitveno njemu vikali koji se kod nas zaustavio, pred nama stoji, kuca i viče: »Dođite k meni!«

I zato stojmo i molimo, ali stojmo dostojanstveno: uspravno i ponosno, a opet ponizno i s puno poštovanja. Ne širimo noge, ni kad stojimo, ne premještajmo se s jedne noge na drugu, držimo ruke na prsima. Dok stojimo, nemojmo izdizati oholo glavu, kako to neki čine, nego držimo ju uspravno, ali nježno i ponizno. I ako dižemo ruke, osobito svećenici, ne podižimo ruke iznad svoje glave, jer je i to nedostojan stav spram Boga. Stojmo i molimo, molimo i stojmo, kad god to možemo. Jer, u vječnosti ćemo stajati i vikati od radosti. »Eno velikoga mnoštva, što ga nitko ne mogaše izbrojiti, iz svakoga naroda, i plemena, i puka, i jezika! Stoje pred prijestoljem i pred Jaganjcem odjeveni u bijele haljine; palme im u rukama. Viču iza glasa: 'Spasenje Bogu našem koji sjedi na prijestolju i Jaganjcu!'« (*Otk 7,9-10*) Ah, ali ćemo i sjediti, i to ne bilo kako i bilo gdje sjediti, nego sjediti kao bogovi, kao kraljevi i kraljice, jer nam je Gospodin svojim stajanjem omogućio da sjedimo na njegovu božanskom prijestolju: »Pobjednika ću posjesti sa sobom na prijestolje svoje, kao što i ja, pobijedivši, sjedoh s Ocem svojim na prijestolje njegovo.« (*Otk 3,21*) Da, u vječnosti ćemo tako stajati, kao da sjedimo, i tako ćemo sjediti, kao da stojimo, jer će Bog biti sve u svemu, pa tako i u nama. ■

[...] stojimo kada smo radosni. Zato je gesta stajanja bila za kršćane gesta radosti, uskrsne radosti, radosti jer je Isus uskrsnuo.

Annibale Carracci, *Isus i Samaritjanka*, 1605.

Sjedenje u bogoslužju

ZVONKO PAŽIN

Isus je imao jedinstvenu ulogu: propovijedao je, činio čudesa, naviještao je kraljevstvo nebesko. Pa ipak je imao vremena stati i zastati, pomoliti se, sjesti i naučavati, susresti čovjeka...

Koji put se netko žali da toliko ima posla da nema vremena sjesti. Nije to dobro. Kao što je za naš život važno disanje pri čemu udišemo i izdišemo zrak, jednako je važno održavati ritam rada i odmora, hodanja i sjedenja. Po tome smo ljudi. Što znači sjesti i sjediti? Pogledajmo. Isus je imao jedinstvenu ulogu: propovijedao je, činio čudesa, naviještao je kraljevstvo nebesko. Pa ipak je imao vremena stati i zastati, pomoliti se, sjesti i naučavati, susresti čovjeka... Jednom zgodom Isus »umoran od puta sjedio na zdencu«. Odmarao se. I za nas je važno stati, zastati i – sjesti. Ostati trenutak sam sa sobom, s bližnjima, bez jurnjave.

Važno je sjediti za stolom, dok blagujemo. U Isusovo su vrijeme – po rimskom običaju – čak ležali za stolom. Na početku objeda uvijek su izricali zahvalnicu Bogu za hranu koju su blagovali, tako da je za njih blagovanje bilo – bogoslužje. Blagovati smirena duha zahvaljujući Bogu! Važno je to naglasiti, jer se i u nas pomalo udomaćuje običaj da često napravimo sendvič i jedemo s nogu, pred televizorom, za računalom ili s mobitelom u ruci.

Nadalje, važno je sjesti i imati vremena za drugog čovjeka, pogotovo za ukućanina, zastati, sjesti, podijeliti svoje vrijeme s bližnjim, ostaviti na trenutak silnu užurbanost, ugasiti mobitel i televizor, pogledati se u oči. Sjesti. Svi mi žudimo za trenucima kada ostavljamo ono svakodnevno i mirno sjednemo i nađemo se kao ljudi koji imaju i vremena i ljubavi jedni za druge. Naši će nas bližnji cijeniti prvenstveno po tome koliko znademo odvojiti vremena i naprosto sjesti, naći se zajedno.

Sjedenje nije samo stav odmaranja, nego redovito u sebi ima i dublje značenje. Kad nam neko kaže: »Sjedi, imam ti nešto reći«, onda znamo da slijedi nešto važno. To može biti najava vjenčanja, vijest o skorom rođenju djeteta, o iznenadnom povratku neke drage osobe ili pak najava neke važne odluke. U isto vrijeme ćemo sjesti pa tek onda priopćiti vijest o ozbiljnoj bolesti, nesreći ili pak smrti. Jednako tako će roditelj sjesti kada misli da treba svome djetetu ukazati na nešto što smatra posebno važnim. Sjedenje je stav učitelja, stav učenika, ali u isto vrijeme ono odražava poštovanje, jer, ne priopćuje se nešto važno u hodu.

U tome svjetlu možemo onda gledati i sjedenje u bogoslužju. Opća uredba Rimskog misala govori da kretnje u bogoslužju nisu proizvoljne, nego da imaju svoje značenje te da daju smisao i sadržaj određenom dijelu liturgijskog slavlja. Sjedenje u liturgiji jest stav onoga tko sluša i razmatra. To je stav mira i iščekivanja, stav onoga koji se stavlja u Božju prisutnost, to je stav koji osobito pogoduje sabranosti i meditaciji, to je stav učenika pred učiteljem, ali u isto vrijeme i stav učitelja, onoga koji poučava.

Biblijski temelji

U svetom pismu pojam sjedenje nalazimo u različitim kontekstima. Isus, umoran od puta, sjedio je na zdencu (*Iv* 4,6), kao što je i Abraham za dnevne žege sjedio na ulazu u šator (*Post* 18,1). U tom se kontekstu gleda i na mir u zemlji i blagostanje naroda gdje je svatko mogao *sjediti pod svojom smokvom i lozom* (*1Mak* 14,12). Nadalje, blagovanje u Svetom pismu je izraz zajedništva. Nepojmljivo je bilo da bi netko stojeći jeo. Zato se u Isusovo vrijeme zapravo ležalo za stolom, kako doslovno stoji u Novom zavjetu (*Lk* 8,36; 11,37; 22,14) dok u našem prijevodu stoji »priđe k stolu«. Jednako tako u opisu posljednje večere sinoptici pišu da je Isus ležao za stolom s učenicima dok hrvatski prijevod kaže da je Isus *sjeo za stol*, odnosno da je *bio za stolom* (*Mt* 26,20; *Mk* 14,18; *Lk* 22,14). Isti se glagol uzima i u onoj zgodi kod umnažanja kruha i riba kada Isus kaže: »Neka ljudi posjedaju!« (*Iv* 6,10).

Nadalje, oni koji *vijećaju* sjede (*Post* 23,18; *Rut* 4,1; *Izr* 31,23; *Dj* 6,15), a jednako tako i oni suci dok sude gdje se govori i o *sudačkoj stolici* (*Izl* 18,13,14; *Dn* 13,50; *Dj* 25,6; *Dj* 25,17). Nasuprot toga, *sjesti u pepeo* znak je najdublje pokore (*Jon* 3,6; *Lk* 10,13).

Učitelj *sjedi dok poučava*. Isus sjedi dok poučava mnoštvo ili svoje učenike, kao, na primjer: »Ugledavši mnoštvo, uziđe na goru. I kad sjede, pristupe mu učenici.« (*Mt* 5,1) (usp. također: *Mt* 13,1-2; 15,29; *Mk* 9,35; *Lk* 2,46; 4,20; 5,3; *Iv* 8,2; 13,12). Jednako je tako postupio i Pavao: »Sjedismo i stadosmo govoriti okupljenim ženama« (*Dj* 16,13)

Učenici, odnosno slušatelji *sjede dok slušaju* učitelja. Oko Isusa je sjedilo mnoštvo koje ga je slušalo (*Mk* 3,32), a Lazarova i Martina sestra Marija sjedila je do nogu Isusovih i slušala njegovu riječ

Sjedenje u liturgiji jest stav onoga tko sluša i razmatra.

Jan Brueghel i Peter Paul Rubens,
Isus u kući Marte i Marije, 1628.

Sjedenje je stav onoga
koji naučava kao i onoga
koji sluša pouku [...]

(Lk 10,39). Slično je i Eutih sjedio na prozoru (i zaspao) dok je Pavao besjedio (Dj 20,9).

Kraljevi i vladari *sjede na prijestolju* (Izl 11,5; 12,29; Pnz 17,18; 1Kr 8,25; 1Kr 3,6; 1Kr 2,19; 1Kr 2,12; 2Kr 11,19; Est 1,2; Mt 20,21; Dj 12,21). Stari zavjet gleda na Boga kao na kralja koji sjedi na prijestolju, a Novi zavjet govori da *Krist sjedi s desna Bogu* na nebeskom prijestolju (1Kr 22,19; Ps 11,4; Ps 8,2; Ps 99,1; Ps 110,1; Iz 6,1; Mt 23,22; Mk 16,19; Ef 3,1; Heb 10,12; Otk 4,2-4; Otk 4,9-10; Otk 14,14; Otk 19,4).

Povijesni razvoj sjedenja u bogoslužju

Sjedenje je stav onoga koji naučava kao i onoga koji sluša pouku, kako smo to vidjeli u evanđeljima kao i na primjeru svetoga Pavla. Sredinom 2. stoljeća Justin bilježi kako su u euharistijskoj službi nakon homilije svi *ustali* i govorili molitve, što znači da su sjedili dok su se čitali *spomen-spisi apostola i knjige proročke*, kao i za vrijeme homilije. Međutim, već od 4. stoljeća je bilo pravilo da se evanđelje sluša stojeći, kako je to i danas.

Augustin svjedoči da biskup propovijeda sjedeći, a vjernici slušaju homiliju stojeći ili oslonjeni na štap, ili pak, po istočnjačkom običaju, sjedeći na podu na prostirkama koje bi ponijeli od kuće. Međutim, Augustin je po đakonu ipak pozivao vjernike da ipak

sjednu, da se ne bi suviše umorili. Dok se u Africi sjedilo na podu, Augustin hvali običaj mnogih crkava u Italiji koji su za vjernike imali određena sjedala (*sedilia*). Iako će Cezarije iz Arlesa (6. st.) inzistirati da vjernici slušaju homiliju stojeći, ipak je posvuda prevladao običaj da se za vrijeme homilije sjedi. Drevne liturgijske knjige, kao *Ordines* iz 7. i 8. stoljeća, kao i kasniji Pontifikali govore kako za vrijeme čitanja *svi* sjede. Zanimljivo je spomenuti da su u starini redovnici stojeći molili psalme pomažući se potpornjima u obliku slova »T« koje su držali pod pazuhima, da bi u 11. st. počeli uvoditi oslonce za ruke nalik stolicama, zvane *miseriordia*. Klupe u današnjem smislu uvode se u crkvu tek poslije 16. st. pod utjecajem protestantskih crkava gdje su one bile naročito potrebne, jer im se liturgija i sastojala prvenstveno od službe riječi. Međutim, redovito u crkvama nije bilo dovoljno klupa za sve vjernike, tako da su vjernici i dalje stajali ili sjedili na prostirkama na podu, kao u vremenu svetog Augustina. Spomenimo kao zanimljivost da je, na primjer, u Slavoniji sve donedavno bio običaj da djevojke u prvim redovima u crkvi za vrijeme homilije sjede na prostirkama (tzv. *ponjavcima*) koje bi donijele od kuće. Na istim su prostirkama onda i klečale. Razlog je mogao biti i prozaičan – da ne uprljaju svoje svečane haljine. Liturgijske knjige do Drugoga vatikanskog koncila pretpostavljaju da svi sjede za vrijeme prvog čitanja i za vrijeme homilije, a biskup jednako sjedi dok ima homiliju. Biskup sjedi za vrijeme obreda ređenja, posvete opata i opatice i posvete djevoja. Zaključimo da je prije Drugoga vatikanskog koncila sjedenje imalo funkcionalnu ulogu: slušanje prvog čitanja i homilije.

Važeće odredbe

U misi

Opća uredba Rimskog misala (br. 45 i 46) kaže da vjernici sjede:

»A neka [vjernici] sjede za vrijeme čitanjâ prije evanđelja i za vrijeme pripjevna psalma; kod homilije i dok se pripravlja darovi za prinošenje; i još ako je zgodno za vrijeme svete šutnje poslije pričesti,« (br. 46) [kada vjernik] »hvali i moli Boga u svome srcu« (br. 45).

Važnost sjedenja na osobit se način očituje u trenucima *svete šutnje* u kojoj vjernici razmatraju o Božjoj riječi koju su čuli i zahvaljuju za sveta otajstva. U određenim dijelovima mise ta se šutnja održava sjedeći. »Svaki pojedini vjernik... kad završi čitanje ili homilija, kratko razmatra o onome što je čuo, a poslije pričesti hvali i moli Boga u svome srcu.« (OURM 45, usp. također 66; 128; 130; 136) U misama preko tjedna umjesto homilije nakon evanđelja svećenik i vjernici mogu (sjedeći) ostati u svetoj šutnji. Opća uredba u br. 56 osobito naglašava svetu šutnju koju, sjedeći, vjernici obdržavaju u službi riječi:

»Liturgiju riječi treba slaviti tako da pogoduje razmatranju i zato valja izbjegavati svaki oblik žurbe koji sprječava sabranost.

Važnost sjedenja na osobit se način očituje u trenucima svete šutnje u kojoj vjernici razmatraju o Božjoj riječi koju su čuli i zahvaljuju za sveta otajstva.

Claude Bassot,
Redenje biskupa, 1620.

U njoj su prikladni kratki trenuci šutnje, prilagođeni okupljenoj zajednici, s pomoću kojih će se, djelovanjem Duha Svetoga, srcem shvatiti Božja riječ i kroz molitvu pripremiti odgovor. Ti se trenuci šutnje mogu primjereno održavati npr. prije negoli započne sama liturgija riječi, poslije prvoga i drugoga čitanja te nakon završetka homilije.«

Spomenimo i to da je gdje god običaj da vjernici sjede nakon intonacije himna *Slava* koji se pjeva (ako dulje traje), kao i za vrijeme pjevanja Muke Gospodinove. Međutim, rubrike o tome ništa ne govore.

U drugim slavljima

U *molitvi časova* sjedi se za vrijeme pjevanja ili recitiranja psalma i hvalospjeva (osim evanđeoskih hvalospjeva), zatim dok se čitaju svetopisamska ili otačka čitanja te dok se čita kratko čitanje.

U *slavlju sakramenata* sjedi se u sklopu službe riječi po istom načelu kao i u misi, to jest vjernici sjede za vrijeme čitanja (osim za navještaj evanđelja) i za vrijeme homilije. Jednako se postupa i kod *nesakramentalnih slavlja*, kao što su blagoslovi.

Bogosluzja koja slavi biskup

Biskupski ceremonijal izrijeком kaže da biskup *drži homiliju sjedeći*. U tome smislu posebnu ulogu i ima katedra, biskupsko sjedište, od kojega i stolna crkva – katedrala dobiva svoje ime.

Kod *redenja biskupa, prezbitera i đakona*, biskup sjedi na svome sjedištu dok govori homiliju, zatim, na početku samoga obreda, dok se čita apostolski nalog (za onoga koji ima biti zaređen za biskupa), dok traži od kandidata da obeća da će vjerno vršiti službu primjerenu stupnju svetoga reda koji prima. Poslije polaganja ruku i posvetne molitve (što čini stojeći) biskup ponovno sjedne i pomazuje novozaređenog biskupa po glavi, a prezbitera po rukama. Jednako tako biskup zaređitelj sjedi dok predaje novozaređenom znakove njegove službe. Za biskupa je to evanđelistar, prsten, palij (za metropolita), mitra i pastirski štap. Prezbiteru nakon pomazanja ruku predaje misne darove – kruh i vino, a đakonu predaje evanđelistar.

Slično je i u obredu *posvete opata ili opatice*. Biskup sjedi dok drži homiliju te dok traži potvrdu da je opat zakonito izabran, zatim dok od kandidata traži obećanje da će vjerno vršiti službu u koju se postavlja. Nakon posvetne molitve, koju govori stojeći, biskup ponovno sjedne i predaje znakove. Za opata je to Pravilo, prsten, eventualno štap i mitra, a za opaticu Pravilo i prsten, ukoliko ga opatica već nije primila kod redovničkih zavjeta.

U obredu *posvete djevice* nakon što se navijesti evanđelje biskup sjedne, pozove djevice da dođu i drži homiliju i onda traži od njih obećanje da će se posvetiti Bogu i živjeti prema Pravilu ili Konstitucijama. Biskup stoji dok se pjevaju litanije te dok govori

posvetnu molitvu, a nakon toga sjedne dok posvećene djevice pred poglavaricom čitaju obrazac zavjetovanja (ukoliko se radi o monahinjama – redovnicama). Kod posvećenja djevice koje vode svjetovni život, posvećene djevice prilaze biskupu koji sjedi te svoje ruke polažu u njegove ruke govoreći odluku o djevičanstvu. Ovaj se obred može izostaviti ako se smatra manje prikladnim.

Slično je i kod *reda zavjetovanja* koje vodi prezbiter. On sjedi dok od kandidata traži obećanje da će živjeti prema redovničkim pravilima svoje družbe. Valja, međutim, naglasiti, da Prethodne napomene dopuštaju da neka redovnička zajednica može uzeti vlastiti obred koji je i prije imala, s time da se on, koliko je potrebno, uskladi s temeljnim načelima liturgijske obnove.

Očitovanje zajedništva Crkve u liturgijskim gestama i stavovima

Svaka gesta i stav u bogoslužju ima svoje značenje, pri čemu je također važno da se i u tome očituje jedinstvo Crkve. Zato je važno da sve geste i stavovi budu u skladu s liturgijskim odredbama, tako da se izbjegne individualizam i prisvajanje bogoslužja od strane određenih skupina vjernika. Opća je uredba u tome smislu jasna:

»Kretnje i držanje tijela, bilo svećenika, đakona i poslužitelja, bilo naroda, treba da vode k tomu da čitavo slavlje odsijeva lijepom i plemenitom jednostavnošću, da se uvidi istinsko i puno značenje njegovih različitih dijelova te da se promiče sudjelovanje svih sudionika. Valjat će stoga obazirati se radije na ono što određuju ova Opća uredba i predana praksa rimskoga obreda i na ono što pridonosi općemu duhovnomu dobru Božjega naroda negoli na privatnu sklonost i slobodnu prosudbu.

Zajedničko držanje tijela, kojega se imaju pridržavati svi sudionici, znak je jedinstva članova kršćanske zajednice koji su se okupili na svetu liturgiju: izražava i gaji duh i osjećaje sudionikâ.« (OURM 42)

Zaključimo

Sjedjenje označuje nutarnji stav slušanja i raspoloživosti za Božju riječ. Liturgija želi u vjernika pobuditi stav sličan Mariji iz Betanije koja je sjedila do Isusovih nogu, kao i mnoštva koje je sjedilo i slušalo njegovu riječ. Vjernici sjedeći očituju svoj identitet učenika – onih koji slušaju Riječ i dopuštaju da ih ta ista Riječ oblikuje. Sjedjenje priprema srce za primanje Božje Riječi, omogućuje usredotočenost na ambon i propovjednika, ono označava prelazak iz gledanja u slušanje, omogućuje mirno sabiranje i otvorenost djelovanju Duha Svetoga. Mi u bogoslužju molimo duhom i srcem, ali također i stavom svoga tijela, što odgovara pojedinom dijelu i nutarnjem značaju pojedinog dijela bogoslužja. Stoga je važno da vjernici i u tome budu složni, da se tako i u tome očituje jedinstvo Tijela Kristova – Crkve. ■

Svaka gesta i stav u bogoslužju ima svoje značenje, pri čemu je također važno da se i u tome očituje jedinstvo Crkve. Zato je važno da sve geste i stavovi budu u skladu s liturgijskim odredbama, tako da se izbjegne individualizam i prisvajanje bogoslužja od strane određenih skupina vjernika.

Liturgijsko stajanje

JOSIP GREGUR

Stajanje je [...] prvotno i primjereno kršćanskom bogoslužju, pogotovo u euharistijskom slavlju.

U svom dušobrižničkom djelokrugu u Bavarskoj često osjećam izvjesnu nelagodnost govoreći u euharistijskoj molitvi: »Zahvaljujemo ti što stojimo pred tobom i tebi služimo«, i to stoga što većinom jedini stojim dok drugi vjernici kleče, pa se tako zahvala za stajanje doimlje kao liturgijska neistina ili klerikalna privilegija. S obzirom na većinu istinitije bi bilo: »Zahvaljujemo ti što klečimo pred tobom...«. O tom detalju ne bi možda trebalo puno razmišljati, da se na njemu ne prelamaju dva temeljna duhovna odnosa prema Bogu odnosno dvije pobožnosti, klečeći – privatna s jedne i stojeći – liturgijska s druge strane. Kao što je poznato privatna pobožnost odnosi se na Isusovu preporuku na molitvu u intimnosti srca odnosno iza zatvorenih vrata (*Mt 6,6*), dok je liturgija – čega smo ponekad možda manje svjesni – izvanjski slavljenički čin crkvene zajednice, zahvalne za sudjelovanje u spasonosnom djelovanju Isusa Krista.

Stajanje – izraz kršćanskog dostojanstva

U zajedničkom slavlju stajanje nije proizvoljan, već, kao i drugo znakovlje u bogoslužju, simboličan, a time i kodificiran stav (usp. Ivan Šaško, *Per signa sensibilia. Liturgijski simbolički govor*, Zagreb 2005.). Kao takav on se nadovezuje na nekoliko bitnih biblijskih i teoloških činjenica: Kršćani preuzimaju od Izraela (*Lk 18,11*) stajanje kao normalan bogoštovni stav (*Mk 11,25*). On u Starom zavjetu izražava slobodu od servilne podanosti božanstvima (*Dn 10,9-11*) kao i vjersku odlučnost – zbog čega su srednjovjekovni kršćanski vitezovi kod navještaja evanđelja isukanim mačem očitovali spremnost za Krista. Niz novozavjetnih tekstova ukazuje na molitveno stajanje kao općenitu židovsku praksu u Isusovo vrijeme (*Mt 6,5; Mk 11,25; Lk 18,11.13*). Vjernici su po Kristovom uskrsnuću svjesni svoje slobode od grijeha i smrti, djeca su, a ne više

sluge, Isusovi prijatelji (*Iv 15,15*) i kao takvi dostojni uspravno (*Gal 4,7*) slaviti sveta Otajstva. Liturgijsko stajanje izražava nadalje s jedne strane svijest da je kraljevstvo Božje već u tijeku i da se s druge strane u liturgiji anticipira njegova punina o Isusovom drugom dolasku (*Otk 7,9*). Tako i »sam Isus, upućujući na pashalni obred, svoje učenike poziva da budu poput onih slugu koji stojeći, opasani i spremni, s upaljenim svjetilkama čekaju svoga gospodara« (*Per signa sensibilia. Liturgijski simbolički govor; Lk 12,35*). Sveti Stjepan gleda Sina Čovječjega, pobjednika nad grijehom i smrću, stojećeg s desne Ocu (*Dj 7,56*). Stajanje je dakle prvotno i primjereno kršćanskom bogoslužju, pogotovo u euharistijskom slavlju. Stoga nije čudo što je Nicejski sabor 325. godine nedjeljom i u vazmenoj Pedesetnici vjernicima zabranio klečanje. I danas u istočnoj liturgiji đakon kod ključnih liturgijskih čina poziva vjernike na pobožno stajanje.

Tijekom stoljeća svijest o kršćanskom dostojanstvu i određenom sudjelovanju u liturgiji postupno se gubi. Vjernici, za razliku od nadalje stojećih oltarskih službenika, ne doživljavaju se više kao konstitutivni čimbenici, oni ne su-djeluju nego prisustvuju svetoj Misi. Budući da ne razumiju latinski uloga im se svodi na gledanje i klanjanje oltarskim otajstvima. Stajanje se kod puka održalo jedino kod ulazne i izlazne procesije i prigodom navještaja Evanđelja. Liturgijski pokret i Drugi vatikanski koncil opet su naglasili aktivno sudjelovanje, odnosno sastavnu liturgijsku ulogu svih krštenika. Za sve sada vrijedi princip *per signa sensibilia* što znači, da simbolička vanjšina (liturgijski stav, pjevanje, izbor mjesta...) nije samo pobožni dekor već realno-simbolički izraz, koji *ad extra* gradi liturgijsku zajednicu kao hram Duha Svetoga i istovremeno *ad intra* jača vlastiti doživljaj vjere.

Opća uredba Rimskog misala (OURM) utvrđuje, da vjernici stoje od uvodne pjesme odnosno procesije do uključivo zborne molitve, zatim kod pjevanja aleluje i navještaja evanđelja, kod vjerovanja i sveopće molitve vjernika (OURM 43). To je u međuvremenu neosporna i ustaljena praksa. Razilaženja se primjećuju u daljnjem toku euharistijskog slavlja pogotovo u njegovom glavnom dijelu, to jest u euharistijskoj molitvi. Tu se u nekim krajevima cijelo vrijeme kleči, negdje čak iza podizanja i sjedi (!). Odredba pak da se stoji već od poziva »Molite braćo«, često se zanemaruje

Johann von Schraudolph,
Kamenovanje sv. Stjepana, 1850.

ustajanjem tek pred predslavlje. Zborna je, međutim, uz euharistijsku molitvu, dio trostrukog svečanog predstojničkog obraćanja Bogu (zborna, prikazna i pričesna molitva) kojima priliči stajanje, kao što se u doličnim prilikama i sa svjetovnim autoritetima komunicira stojeći.

Smisao liturgijskih odredaba

Misal nadalje upućuje da se stoji sve »do kraja Mise« (OURM 43) s iznimkom posvećenja odnosno podizanja. Tu se iznimku može shvatiti kao nedosljednost pa stoga među klečećom većinom neki – možda liturgijski 'prosvjetljeniji' – i za vrijeme posvećenja stoje. Ta nejedinstvenost može izazvati nelagodu, a ponekad i žustru raspravu o ispravnosti liturgijskih konvencija i propisa pogotovo ako se radi o određenoj ravnodušnosti prema njima. Sociološka stvarnost međuljudskih odnosa, međutim, ukazuje na svekoliku važnost konvencija i usklađenog postupanja budući da već i navedene sitnice ponekad mogu prouzročiti dublje razdore. Nepoštivanje simbolike, primjerice nacionalnih obilježja, može izazvati ozbiljne sukobe, a nekorektnost državničkih ili vojnih protokola dovesti u pitanje njihovu pravnu valjanost. Razlog tome je što ritualni kodeks definira identitet i društvenu koherentnost određene zajednice. Povijesno se toj činjenici u liturgiji posvećivala rubricistički minuciozna pažnja, sankcionirana čak teškim grijehom (zbog čega je misni kanon slovio kao *oratio periculosa*). Postkoncilskom reformom bogoslužje opet odiše radosnom vedrinom slobode djece Božje. Liturgija kao slavlje opire se krutoj do-slovnosti koja 'ubija Duh' (2Kor 3,6). S druge strane i reformirana liturgija nepobitno ostaje svečani obred, koji svojim postojanim ritualom dugoročno garantira neistrošenost, prepoznatljivost, sveopću prihvatljivost, a time i jedinstvo sakupljene zajednice. Stoga se *Ordo Missae* ne bi trebao smatrati plodom klerikalne regulacijske (samo)volje nego odrazom dugoročnog povijesnog iskustva s devijacijama u praksi. Dakako, gubitkom duha i u slučaju određenog magičnog poimanja, obred može 'sklerotizirati' liturgijsko slavlje. U tom pogledu važniji od studija režijskih naputaka crvene boje (*lat. ruber* crven, *rubrike*) je pronicanje 'nigrika' (*lat. niger* crn), to jest crno tiskanih liturgijskih sadržaja. Povrh toga valja imati na umu da obredna podložnost nije potrebna Bogu već čovjeku (4. opće predslavlje: »Hvala, Božji dar«). Kao i sabat, obred je utoliko Bogu na čast ukoliko služi Crkvi, odnosno čovjeku. U tom smislu i sociološka pravila i rituali imaju svoju teološku implikaciju.

Držanje reda izražava solidarnost sa simboličkim identitetom i tradicijom zajednice. Tako Misal kaže: »Valjat će stoga obazirati se radije na ono što određuju ova Opća uredba i predana praksa rimskoga obreda i na ono što pridonosi općemu duhovnomu dobru Božjega naroda negoli na privatnu sklonost i slobodnu prosudbu« (OURM 42). Sveti Pavao u kontroverzi s Petrom svjestan je da

Držanje reda izražava solidarnost sa simboličkim identitetom i tradicijom zajednice. Tako Misal kaže: »Valjat će stoga obazirati se radije na ono što određuju ova Opća uredba i predana praksa rimskoga obreda i na ono što pridonosi općemu duhovnomu dobru Božjega naroda negoli na privatnu sklonost i slobodnu prosudbu« (OURM 42).

blagovanje s poganima kršćaninu ne bi trebao biti problem (*Gal 2,11-14*), budući da je Isus »očistio sva jela« (*Mk 7,19*). Ali, poznaje također i simboličku učinkovitost svog ponašanja pa na drugom mjestu kaže: »Bijah Židovima Židov da Židove steknem; onima pod Zakonom, kao da sam pod Zakonom – premda ja nisam pod Zakonom – da one pod Zakonom steknem; onima bez Zakona, kao da sam bez zakona – premda nisam bez Božjega zakona, nego u Kristovu zakonu – da steknem one bez Zakona« (*1Kor 9,20-21*). Po tom primjeru 'oplijenjenje' vlastite (iako možda opravdane) spoznaje i svog stava uklapa se i formalno u misnu žrtvu poniznog Krista. Uostalom: »Ta tko tebi daje prednost? Što imaš da nisi primio? Ako si primio, što se hvastaš kao da nisi primio?« (*1Kor 4,7*). U svakom slučaju dobro je imati na umu da je tek onome tko je ušao u duh liturgije (i ne samo u njeno 'slovo') ponekad dozvoljena njezina modifikacija.

A što je s klečanjem?

Koliko god liturgijsko stajanje za vrijeme čitave liturgijske molitve bilo teološki 'prosvijetljeno', duh liturgije pokriva rubriku o klečanju za vrijeme pretvorbe (»Neka pak kleče pri posvećenju«; OURM 43). Joseph Ratzinger, papa Benedikt XVI., u svojoj knjizi *Duh liturgije* (Mostar – Zagreb, 2001.) izričito zastupa klečanje u liturgiji. Protivi se antičkom mišljenju da je »klečanje slobodnog čovjeka nedostojno«, budući da ga je između ostalog i Aristotel smatrao »barbarskim običajem«. Ratzinger ukazuje na Isusa u Getsemaniju koji ničice odnosno prostrt na zemlju predaje svoju volju u Očevu: »Isus prihvaća sva odbijanja ljudske volje i propađuje ih u trpnji. Upravo je ta sukladnost, suobličavanje Isusove ljudske volje s božanskom voljom jezgrena otkupljenja. Jer, čovjekov pad počiva na protuslovljima i kontrarnostima volja, na suprotstavljenosti ljudske volje Božjoj volji čime napasnik i zavodnik obmanjuje čovjeka kao preduvjetom njegove slobode.« (Joseph Ratzinger, *Duh liturgije*). Izliječeni gubavac pada na koljena pred Isusom (*Mk 1,40*), isto tako mu se učenici klanjanju kod stišavanja oluje na moru (*Mt 14,33*). Klečanje Ratzinger povezuje s hebrejskim pojmom koljena (*berek*) kao simbol ljudske snage, čime je prigrbanje koljena »prigrbanje naše snage pred živim Bogom« (Joseph Ratzinger, *Duh liturgije*). Najdublju pak teološku logiku klečanja

James Tissot,
Isus liječi gubavca, 1886. – 1894.

Nep. autor, *Orante*, 250.–300.

Ratzinger razabire u kristološkom himnu poslanice Filipljanima: »Zato Bog njega preuzvisi i darova mu ime, ime nad svakim imenom, da se na ime Isusovo prigne svako koljeno nebesnikâ, zemnikâ i podzemnikâ« (2Fil 9-10). Himan se nadovezuje na proroka Izaiju, spajajući tako Stari s Novim zavjetom: »Sobom se samim kunem, ... da će se preda mnom prignuti svako koljeno« (Iz 45,23). Ratzingerov zaključak: »Tko uči vjerovati, naučit će i klečati, a vjera ili liturgija, koja više ne bi poznavala klečanje, bila bi bolesna u svome središnjem dijelu i mjestu« (Joseph Ratzinger, *Duh liturgije*).

Klečanje dobiva svoj smisao i od činjenice da je današnji svijet često 'pun sebe', intelektualno voljan i sposoban, doduše, razmatrati o Bogu i svijetu, ali manje ili nikako voljan pokloniti se Stvoritelju – sa svim grješnim posljedicama takvog stava (o čemu već sveti Pavao govori u Poslanici Rimljanima 1,21-28). U tom pogledu klečanje je ujedno i svjedočenje: »Jaganjcu blagoslov i čast, i slava i vlast u vijeke vjekova!« (Otk 5,13). Valja u tom pogledu uzeti u obzir

i povijesnu paradigmatičku mijenu: U doba kad su pogani padali nice pred svojim mogućnicima, kršćani su – kako je spomenuto – izražavali vlastito dostojanstvo i prijateljstvo s Bogom. Danas pak kad čovjek takoreći ne priznaje drugo osim sebe, kršćansko prigrbanje koljena raskrinkava vlastitu i kolektivnu oholost i objavljuje pravu istinu o čovjeku kao stvorenju. Imajući to u vidu Misal čak hvali klečanje za vrijeme čitave euharistijske molitve: »Gdje je običaj da narod ostane klečati od završetka poklika Svet do završetka euharistijske molitve te prije pričesti, dok svećenik govori Evo Jaganjca Božjeg, pohvalno je to zadržati.« Općenito pak vrijedi: »Ipak, zadaća je konferencije biskupa da kretnje i držanje tijela, opisane u Redu mise – u skladu s pravnim propisima – prilagodi duhu i razložnim predajama pojedinih naroda« (OURM 43).

Orante

S liturgijskom gestom stajanja bitno je povezan, u starokršćanskim katakombama često prisutan lik *Orante*, osobe u molitvenoj pozi s izdignutim rukama i pogledom prema nebu. Karakteristično je, primjećuje opet Ratzinger, da se većinom radi o ženskom liku, koji ne predstavlja samo molitvenu Crkvu, nego prije svega proslavljenu dušu, klanjateljicu i klicateljicu svevišnjem Veličanstvu. Prototip je to također načelnog vjerničkog

predanja Bogu (poput Krista raširenih ruku na križu) i istovremeno slika Kristove zaručnice otvorene »Gozbi kralja Jaganjca«. Ona odražava definitivni smisao liturgijskog stajanja kao odraz eshatološke, nebeske ili kozmičke liturgije, na koju se narod poziva na početku euharistijske molitve: »Gore srca – Imamo ih kod Gospodina«. I dok je u pretkoncilskom bogoslužju ta dimenzija Euharistije prilično izbljedila i sveta Misa vjernicima bila samo prilika za individualno posvećenje, Konstitucija o Svetoj Liturgiji, pod utjecajem istočnih Crkava, veli: »U zemaljskoj liturgiji predokusom imamo udjela u onoj nebeskoj, koja se slavi u svetom gradu Jeruzalemu« (SC 8).

Dok je tako stajanje zalag nebeske slave i izraz zanosne pjesme »koja se po sve vijeke pjeva u višnjim boravištima« (SC 83), klečanje sa svoje strane simbolizira da je ovomezaljsko bogoslužje ipak još 'raspeto' između Kristovog sebedarja i ljudskog sebeljublja, između Križa i Uskrsa, zemlje i neba. U tom raspeću obje geste, stajanje i klečanje, upućuju na dvije osnovne dimenzije euharistijskog slavlja; s jedne strane »radi nas ljudi i radi našega spasenja« na Bogu danu, primjereni i dužni (od prvih ljudi tipski pronevjerenu) »žrtvu hvale« Kristovim predanjem Ocu. Klečanjem se vjernik nadovezuje i uključuje u taj Kristov žrtveni prinos. Budući pak da je Euharistija s druge strane anamneza Kristovog »slavnog uskrsnuća i uzašašća u nebesku slavu« i anticipacija nebeske gozbe, kršćanin se uspravlja i poput Orante zanosno »bez prestanka hvali Gospodina i moli za spasenje svega svijeta« (SC 83). ■

SIJEČANJ**18 N DRUGA NEDJELJA KROZ GODINU**

- 19 P Svagdan: 1Sam 15,16-23; Ps 50,8-9.16b-17.21.23; Mk 2,18-22
 20 U Svagdan ili: Sv. Fabijan, papa i mučenik; ili: Sv. Sebastijan, mučenik; 1Sam 16,1-13; Ps 89,20-22.27-28; Mk 2,23-28
 21 S Sv. Agneza, djevica i mučenica, spomendan; od dana: 1Sam 17,32-33.37.40-51; Ps 144,1.2.9-10; Mk 3,1-6
 22 Č Svagdan ili: Sv. Vinko, đakon i mučenik; 1Sam 18,6-9; 19,1-7; Ps 56,2-3.9-14; Mk 3,7-12
 23 P Svagdan: 1Sam 24,3-21; Ps 57,2-4.6.11; Mk 3,13-19
 24 S Sv. Franjo Saleški, biskup i crkveni naučitelj, spomendan; 2Sam 1,1-4.11-12.19.23-27; Ps 80,2-3.5-7; Mk 3,20-21

25 N TREĆA NEDJELJA KROZ GODINU

- 26 P Sv. Timotej i Tito, biskupi, spomendan; vl.: 2Tim 1,1-8 ili: Tit 1,1-5; Ps 96,1-3.7-8a.10; Lk 10,1-9
 27 U Svagdan ili: Sv. Anđela Merici, djevica; 2Sam 6,12b-15.17-19; Ps 24,7-10; Mk 3,31-35
 28 S Sv. Toma Akvinski, prezbiter i crkveni naučitelj, spomendan; 2Sam 7,4-17; Ps 89,4-5.27-30; Mk 4,1-20
 29 Č Svagdan: 2Sam 7,18-19.24-29; Ps 132,1-2.3-5.11-14; Mk 4,21-25
 30 P Svagdan: 2Sam 11,1-4a.5-10a.13.17; Ps 51,3-7.10-11; Mk 4,26-34
 31 S Sv. Ivan Bosco, prezbiter, spomendan; 2Sam 12,1-7a.10-17; Ps 51,12-17; Mk 4,35-41

VELJAČA**1 N ČETVRTA NEDJELJA KROZ GODINU**

- 2 P PRIKAZANJE GOSPODINOVO. SVIJEĆNICA, blagdan; vl.: Mal 3,1-4 ili: Heb 2,14-18; Ps 24,7-10; Lk 2,22-40
 3 U Svagdan ili: Sv. Blaž, biskup i mučenik; ili: Sv. Oskar, biskup; 2Sam 18,9-10.14b.24-25a.30-32 - 19,3; Ps 86,1-6; Mk 5,21-43
 4 S Svagdan; 2Sam 24,2.9-17; Ps 32,1-2.5-7; Mk 6,1-6
 5 Č Sv. Agata, djevica i mučenica, spomendan; od dana: 1Kr 2,1-4.10-12; Otpj. pj: 1Ljet 29,10-12; Mk 6,7-13
 6 P Sv. Pavao Miki i drugovi, mučenici, spomendan; Sir 47,2-11; Ps 18,31.47.50-51; Mk 6,14-29
 7 S Svagdan: 1Kr 3,4-13; Ps 119,9-14; Mk 6,30-34

8 N PETA NEDJELJA KROZ GODINU

- 9 P Svagdan: 1Kr 8,1-7.9-13; Ps 132,6-10; Mk 6,53-56
 10 U Bl. Alojzije Stepinac, biskup i mučenik, spomendan; 1Kr 8,22-23.27-30; Ps 84,3-6a.8a.11; Mk 7,1-13
 11 S Svagdan ili: Bl. Djevica Marija Lurdska; 1Kr 10,1-10; Ps 37,5-6.30-31.39-40; Mk 7,14-23
 12 Č Svagdan: 1Kr 11,4-13; Ps 106,3-4.35-37.40; Mk 7,24-30
 13 P Svagdan: 1Kr 11,29-32; 12,19; Ps 81,10-15; Mk 7,31-37
 14 S Svagdan: 1Kr 12,26-32; 13,33-34; Ps 106,6-7a.19-22; Mk 8,1-10

15 N ŠESTA NEDJELJA KROZ GODINU

- 16 P Svagdan: Jak 1,1-11; Ps 119,67-68.71-72.75-76; Mk 8,11-13
 17 U Svagdan ili: Sedam svetih osnivača Reda slugu Bl. Dj. Marije; Jak 1, 12-18; Ps 94, 12-13a.14-15.18-19; Mk 8, 14-21;
 18 S PEPELNICA; Jl 2,12-18; Ps 51,3-6a.12-14.17; 2Kor 5,20 - 6,2; Mt 6,1-6.16-18
 19 Č Svagdan: Pnz 30,15-20; Ps 1,1-4.6; Lk 9,22-25
 20 P Svagdan: Iz 58,1-9a; Ps 51,3-6a.18-19; Mt 9,14-15
 21 S Svagdan: Iz 58,9b-14; Ps 86,1-6; Lk 5,27-32

Druga nedjelja kroz godinu

ULAZNA PJESMA

Sva zemlja, Bože,
nek ti se klanja
i nek ti pjeva, neka
pjeva tvom imenu!
(Ps 66,4)

ZBORNA MOLITVA

Svemogućí vječni Bože, u tvojoj su
ruci i svemirska prostranstva i srca
ljudi: usliši molitve svoga naroda i
udijeli mir našem vremenu.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, daj da ovim otajstvima
pristupamo s doličnim poštova-
njem. Kad god se slavi spomen
Kristove žrtve, vrši se u nama
djelo otkupljenja. Po Kristu.

Prvo čitanje Iz 49,3-6

*Postavit ću te za svjetlost narodima,
da spas moj budeš do nakraj zemlje.*

Čitanje knjige proroka Izaije

Gospodin mi reče:

»Ti si sluga moj, Izraele,
u kom ću se proslaviti!«

A sad govori Gospodin,
koji me od utrobe slugom svojim načini,
da mu vratim natrag Jakova,
da se sabere Izrael.

Proslavih se u očima Gospodnjim,
Bog moj bijaše mi snaga.

I reče mi: »Premalo je da mi budeš sluga,
da podigneš plemena Jakovljeva
i vratiš ostatak Izraelov,
nego ću te postaviti za svjetlost narodima,
da spas moj budeš do nakraj zemlje.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 40,2.4.7-10

Pripjev: Evo dolazim, Gospodine,
vršiti volju tvoju!

Uzdah se u Gospodina uzdanjem silnim
i on se k meni prignu i usliša vapaj moj.
U usta mi stavi pjesmu novu,
slavopoj Bogu našem.

Žrtve i prinosi ne mile ti se,
nego si mi uši otvorio;
paljenicâ ni okajnicâ ne tražiš.
Tada rekoh: »Evo dolazim!

U svitku knjige piše za mene:
Milje mi je, Bože moj, vršiti volju tvoju,
Zakon tvoj duboko u srcu ja nosim.«

Pravdu ću tvoju naviještati u zboru velikom
i usta svojih zatvoriti neću,
Gospodine, sve ti je znano.

Drugo čitanje 1Kor 1,1-3

*Milost vam i mir od Boga, Oca našega,
i Gospodina Isusa Krista!*

Početak Prve poslanice svetoga Pavla
apostola Korinćanima

Pavao, po Božjoj volji pozvan za apostola
Krista Isusa, i brat Sosten Crkvi Božjoj
u Korintu – posvećenima u Kristu Isusu,
pozvanicima, svetima, sa svima što na bilo
kojemu mjestu prizivlju ime Isusa Krista,
Gospodina našega, njihova i našega. Milost
vam i mir od Boga, Oca našega, i Gospodina
Isusa Krista!

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Iv 1,14a.12b

Riječ tijelom postade i nastani se među
nama; onima koji Njega primiše podade moć
da postanu djeca Božja.

Evanđelje Iv 1,29-34

Evo Jaganjca Božjega koji donosi grijeh svijeta!

Čitanje svetog Evanđelja po Ivanu

U ono vrijeme: Ivan ugleda Isusa gdje dolazi
k njemu pa reče: »Evo Jaganjca Božjega koji
donosi grijeh svijeta! To je onaj o kojem
rekoh: Za mnom dolazi čovjek koji je preda
mnom jer bijaše prije mene! Ja ga nisam
poznavao, ali baš zato dođoh i krstim vodom
da se on očituje Izraelu.«

I posvjedoči Ivan: »Promatrao sam Duha
gdje s neba silazi kao golub i ostaje na njemu.
Njega ja nisam poznavao, ali onaj koji me
posla vodom krstiti reče mi: 'Na koga vidiš
da Duh silazi i ostaje na njemu, to je onaj koji
krsti Duhom Svetim.' I ja sam to vidio i svje-
dočim: on je Sin Božji.«

Riječ Gospodnja.

Bartolomé Esteban Murillo, *Ivan Krstitelj*, 1665.

PRIČESNA PJESMA

Mi smo upoznali
ljubav koju Bog
ima u nama i
povjerovali joj.
(Iv 4,16)

POPRIČESNA MOLITVA

Udijeli nam, Gospodine,
Duha svoje ljubavi. Nahranio
si nas jednim kruhom s neba,
daj da tvojom milošću živimo
u bratskoj slozi. Po Kristu.

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, želeći nasljedovati sveti Božji nauk i hrabro svjedočiti pripadnost Kristu, ponizna se srca utecimo nebeskom Ocu te ga zamolimo:

1. Sveta Crkva poslana je širiti svjetlo istinske Božje milosti u svijetu. Prožmi je svojom blizinom u nasljedovanju Kristova spasenjskog puta, molimo te.
2. Papu, biskupe i svećenike postavio si za navjestitelje tvoga kraljevstva. Daj da poput Ivana Krstitelja odlučno svjedoče spoznaju Krista, molimo te.
3. Diljem svijeta kršćani su proganjani zbog svoje vjere. Učvrsti ih u molitvi i zajedništvu te ih štiti od svakoga zla koje prijete njihovim dušama, molimo te.
4. Razni događaji u društvu svakodnevno nas sve više uznemiruju. Podaj nam svoj istinski mir te nam osvijesti potrebu da molitvom jačamo svoj duh u vjernosti tebi, molimo te.
5. Naši su se pokojni trudili vršiti tvoju svetu volju. Nagradi ih za svako dobro djelo te ih svojom milošću uvedi u nebeska prostranstva vječnoga mira, molimo te.

Oče nebeski, molimo te da ove naše prošnje uslišiš. Daj da se uvijek odazivamo tvome pozivu da riječima i djelima svjedočimo Istinu te tako zavrijedimo biti baštinici tvoga vječnoga kraljevstva.

Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	131.3	Kliči Bogu
	ili 108.2	
ili	238	Dan Gospodnji
ili	167	O Stvoritelju ljudi
Otpjevni psalam:	102	Evo dolazim, Gospodine
Prinosna:	167.2	O primi žrtvu svetu
ili	VI	Izvore vode žive
Pričesna:	260	O da bude radost
	363	Sine Božji
	167.3 i 4	Moj Spase, dođi k meni
Završna:	167.5	O Bože, svijeta vrelo
ili	220	Gdje god su dvojica

Mudrost je u priznavanju Najvećeg od svih

Sluga Jahvin

Današnje prvo misno čitanje, tj. kratki odlomak Izaijine knjige, zapravo upućuje na riječi Deuteroizaije o Sluzi Jahvinu. Tajanstvena poruka govori o sluzi koji će donijeti božansku svjetlost svome i drugim narodima. Iako poruka na početku ima veze s poslanjem izabranog naroda, prorok očito govori o sluzi i u personaliziranom smislu i to na način postupnog ukazivanja na njegovu važnost. »Premalo je da mi budeš sluga...« (Iz 49,6a). Takvim se riječima zapravo upućuje na istinu da biblijska mudrost Božje sluge nipošto ne smatra slugama u profanom smislu riječi. Oni upućuju na Božje veličanstvo te zato postaju svjetlost narodima. Iako tajnovito, u ovakvim se riječima Staroga zavjeta može uočiti providonosno naslućivanje konačnog ostvarenja poslanja Sluge koji će u konačnici donijeti Božju svjetlost ljudskim savjestima i raspršiti tmine povijesti.

Gospodin – izvor milosti i mira

Sv. Pavao u Prvoj poslanici Korinćanima, čiji sam početak slušamo u današnjem drugom čitanju, vjernicima u Korintu upućuje jasnu poruku o tome tko je zapravo jedini i konačni donositelj božanskih darova čovjeku. Njemu je bjelodano jasno da je Isus Gospodin pa ga u ovome pismu Korinćanima najprije kao takvog priznaje i svečano proglašava. Veličajući Krista, Pavao upućuje na njegovo značenje u odnosu na Oca. Krista direktno povezuje s Ocem i to na način da neke od temeljnih božanskih darova čovjeku izričito povezuje s Kristom. Milost i mir na teološkoj su razini među temeljnim stvarnostima vezanim za Božji odnos s čovjekom. One dolaze po Kristu. Milost kao oznaka i temeljne i

tolikih izvedenih oblika božanske naklonosti prema ljudima, a mir, moglo bi se protumačiti, kao jedna od temeljnih predispozicija okruženja ljudskoga duha i ukupnoga ljudskog bića kako bi moglo ostvariti istinske odnose na svim razinama postojanja. Drugim riječima, samo je Krist u Pavlovim očima potpuna poveznica ljudi s Ocem, a s time i stvaratelj onoga ambijenta u kojima ljudska osoba može u potpunosti iskusiti i milost i mir.

»To je onaj...«

Između ostalih tvrdnji Ivana Krstitelja, prenesenih u današnjem odlomku evanđelja po Ivanu, gornje riječi na poseban način odaju jasnoću njegova uvjerenja o onome koji mu dolazi. *Jaganjac Božji, čovjek koji bijaše prije mene* i konačno *Sin Božji*, snažni su izrazi kojima Ivan opisuje Isusa. U cijeli Ivanov nastup upisano je priznavanje Kristova prvenstva. To na osobit način potvrđuju i Ivanovi čini, a posebno krštenje. On ostvaruje takvu praksu zato da po njoj navijesti Krista. Ipak, Ivanova je praksa samo početak. Isus donosi novu praksu. Duh Sveti, posebno vezan za njegovo krštenje koje najavljuje Ivan, u Kristu započinje sasvim novu etapu ljudskog odnosa s Ocem. Ivanova je veličina, čini se, upravo u navještaju novosti i u poniznosti s kojom služi toj novosti. Krist je taj koji novost u potpunosti i ostvaruje i omogućuje. Ivan se ne boji Kristove novosti, već upravo suprotno, želi poslužiti njezinu početku.

Veličina Ivana Krstitelja je zapravo u upućivanju na Isusa. I riječima i djelima, dakle, cijelim svojim životom, Ivan služi dolasku *Onoga koji je veći od njega*. Upravo je u tome uzor Kristovim učenicima svih povijesnih epoha. Veličina nije

Hippolyte Flandrin, *Krštenje Gospodinovo na rijeci Jordanu*, 1858.

u zauzimanju Kristova mjesta ni u svojem ni u životima drugih. Pravi vjernički život ostvaruje se samo onda kada se Bogu priznaje prvenstvo. Ivan je tu temeljnu odrednicu života jasno spoznao pa je stoga na njega i mogla kasnije biti primijenjena tvrdnja da »između rođenih od žene ne usta veći od Ivana Krstitelja« (*Lk 7,28*). Ipak, veličinu te Isusove tvrdnje o Ivanu potvrđuje nastavak istog odlomka u kojemu Isus dodaje da je i najmanji u Kraljevstvu veći od Ivana (usp. *Lk 7,28b*). U povijesti je najveća veličina ono što jasno upućuje i služi životu novoga poretka u Kraljevstvu. Prava se veličina u Kristovim očima odmjerava samo u odnosu na to.

Nova građanska godina u koju smo nedavno zakoračili zasigurno može, i treba, biti izvrsna prilika za uvijek nove iskorake u priznavanju Božjega prvenstva u vlastitom vjerničkom životu, a s time i u novom

iskustvu blagoslova koje je stvarno moguće samo polazeći od te istine. Uložiti vrijeme i snage u novom periodu prolazne povijesti u pomaganje sebi i drugima kako bi sve više živjeli životom nenavezanosti na lažne veličine, tj. životom koji nije određen nepotrebnim uvjerenjima drugih u vlastitu tobožnju superiornost, a s time i životom slobodnim od tolikih nezadovoljstva zbog ispraznih očekivanja priznanja i potvrda od strane drugih, samo su neki od plodova blagoslova priznavanja Božjega prvenstva u životu. Ivan Krstitelj velik je i blagoslovljen zbog životne mudrosti u prepoznavanju onoga što je doista veliko i važno te u odlučnom usmjeravanju života u skladu s tim. Zasigurno, barem tračak njegove beskompromisne odlučnosti može biti uzor svima u još zauzetijem priznavanju i nasljedovanju Onoga većeg od svih.

Nikola Vranješ

Treća nedjelja kroz godinu

ULAZNA PJESMA

Pjevajte Gospodinu
pjesmu novu! Pjevaj
Gospodinu, sva zemljo!
Slava je i veličanstvo pred
njim, sila i sjaj u svetišću
njegovu. (Ps 96,1.6)

ZBORNA MOLITVA

Svemogućí vječni Bože,
ravnaj našim životom da
vršimo tvoju volju: da u ime
tvoga ljubljenoga Sina
obilujemo dobrim djelima.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, pomiri nas
sa sobom i primi ove
darove: posveti ih
snagom svoga Duha,
da nam budu na
spasenje. Po Kristu.

Prvo čitanje Iz 8,23b – 9,3

U Galileji poganskoj narod vidje svjetlost veliku!

Čitanje Knjige proroka Izaije

U prvo vrijeme obescijeni zemlju
Zebulunovu i zemlju Naftalijevu,
al' u vrijeme posljednje on će proslaviti put
uz more, s one strane Jordana – Galileju
pogansku. Narod koji je u tmimi hodio
svjetlost vidje veliku; onima što mrkli kraj
smrti obitavahu svjetlost jarka osvanu.
Ti si radost umnožio, uvećao veselje,
i oni se pred tobom raduju kao što se žetvi
raduju žeteoci, kao što kliču koji dijele plijen.
Jer teški jaram njegov, batinu plećá njegovih,
šibu njegova goniča slomio si
ko u dan midjanski.

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 27,1.4.13-14

Pripjev: Gospodin mi je svjetlost i spasenje.

Gospodin mi je svjetlost i spasenje:
koga da se bojim?

Gospodin je štit života moga:
pred kime da strepim?

Za jedno molim Gospodina,
samo to ja tražim:
da živim u domu Gospodnjem
sve dane života svoga,
da uživam milinu Gospodnju
i dom njegov gledam.

Vjerujem da ću uživati dobra Gospodnja
u zemlji živih.

U Gospodina se uzdaj, ojunači se,
čvrsto nek bude srce tvoje:
u Gospodina se uzdaj!

Drugo čitanje 1Kor 1,10-13.17

Svi budite iste misli!

Čitanje Prve poslanice svetoga Pavla apostola
Korinćanima

Zaklinjem vas, braćo, imenom Gospodina
našega Isusa Krista: svi budite iste misli;
neka ne bude među vama razdora, nego bu-
dite savršeno istog osjećanja i istog mišljenja.
Jer Klojini mi, braćo moja, o vama rekoše
da među vama ima svađa. Mislim to što
svaki od vas govori: »Ja sam Pavlov«, »A ja
Apolonov«, »A ja Kefin«, »A ja Kristov«.
Zar je Krist razdijeljen? Zar je Pavao raspet
za vas? Ili ste u Pavlovo ime kršteni?
Jer ne posla me Krist krstiti, nego navješćiva-
ti evanđelje, i to ne mudročću besjede,
da se ne obeskrijepi križ Kristov.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Mt 4,23

Isus je propovijedao evanđelje o Kraljevstvu,
i liječio svaku bolest u narodu.

Evanđelje Mt 4,12-23

*Nastani se u Kafarnaumu da se ispuni
što je rečeno po Izaiji.*

Čitanje svetog Evanđelja po Mateju

Kad je Isus čuo da je Ivan predan, povuče
se u Galileju. Ostavi Nazaret te ode i nastani
se u Kafarnaumu, uz more, na području
Zebulunovu i Naftalijevu da se ispuni što je
rečeno po proroku Izaiji:

»Zemlja Zebulunova i zemlja Naftalijeva,
put uz more, s one strane Jordana, Galileja
poganska – narod što je sjedio u tmimi svje-
tlost vidje veliku; onima što mrkli kraj smrti
obitavahu svjetlost jarka osvanu.«

Michelangelo Merisi da Caravaggio,
Poziv apostola Petra i Andrije, 1602.

PRIČESNA PJESMA

Pristupite ka Gospodinu
i razveselite se,
da se ne postide
lica vaša.
(Ps 34,6)

POPRIČESNA MOLITVA

Svemogućí Bože, ovom
svetom gozdbom dao si
nam udio u svom
božanskom životu: daj
da u tom daru uživamo
svu vječnost. Po Kristu.

Otada je Isus počeo propovijedati:
»Obratite se jer približilo se kraljevstvo nebesko!« Prolazeći uz Galilejsko more, ugleda dva brata, Šimuna zvanog Petar i brata mu Andriju, gdje bacaju mrežu u more; bijahu ribari. I kaže im: »Hajdete za mnom, učinit ću vas ribarima ljudi!« Oni brzo ostave mreže i pođu za njim. Pošavši odande, ugleda druga dva brata, Jakova Zebedejeva i brata mu Ivana: u lađi su sa Zebedejem, ocem svojim, krpali mreže. Pozva i njih. Oni brzo ostave lađu i oca te pođu za njim. I obilazio je Isus svom Galilejom naučavajući po njihovim sinagogama, propovijedajući evanđelje o Kraljevstvu i liječeći svaku bolest i svaku nemoć u narodu. I glas se o njemu pronese svom Sirijom. I donosili su mu sve koji bolovahu od najrazličitijih bolesti i patnja – opsjednute, mjesočare, uzete – i on ih ozdravljao. Za njim je pohrlio silan svijet iz Galileje, Dekapola, Jeruzalema, Judeje i Transjordanije.

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	82 ili 152	Pjevajte Gospodu
Otpjevni psalam:	ŽV 1/2011	Gospodin mi je svjetlost i spasenje
Prinosna:	219	Gospode Bože
ili	231	Jedan kruh
Pričesna:	101	Kušajte i vidite
	153	Dođite živomu vrelu
	ŽV 1/2012	Gledajte u Gospodina
Završna:	259	Krist nas je sobom hranio

MOLITVA VJERNIKA

Na Kristov su poziv mnogi ostavili svoje dotadašnje živote, u istinskom povjerenju da će primiti milost spasenja. I mi se tim istim povjerenjem utecimo nebeskom Ocu te ga zamolimo:

1. Tvoj je Sin neumorno pozivao na obraćenje. Ravnaj djelovanjem svete Crkve da uvijek iznova poziva i ohrabruje vjerne na istinsko obraćenje dušâ, molimo te.
2. Tvoj je Sin liječio svaku bolest i nemoć u narodu. Daj da molitve naših svećenika budu preslika tvoje iscjeliteljske moći na ranjene duše, molimo te.
3. Mnogi su narodi odijeljeni od spoznaje Krista. Svojim blagoslovom obdari sve ljude koji osjete spremnost poći im ususret i navijestiti tvoje spasonosno kraljevstvo, molimo te.
4. Okupljeni oko tvog oltara, ujedinjeni smo u molitvi. Daj da nas jedinstvo u bratoljublju i međusobnom pomaganju veže i izvan crkve, molimo te.
5. Po završetku ovozemaljskog života, nadamo se ugledati vječno Svjetlo. Smiluj se dušama vjernih pokojnih, ogrni ih svojim milosrđem te uvedi u nebeska prostranstva svoga kraljevstva, molimo te.

Oče nebeski, puni povjerenja u tvoje milosrdno srce koje uslišava svaki iskreni vapaj vjerne duše, obratili smo ti se ovim prošnjama. Učvrsti našu težnju da te slijedimo odazivajući se na svaki tvoj poziv i poticaj da dobrim djelima i međusobnim poštovanjem postignemo spasenje duše.

Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Narod koji je sjedio u tmini – i danas vidi svjetlost

Današnje evanđelje započinje jednom kratkom, ali snažnom rečenicom: »Kad je Isus čuo da je Ivan predan...« (Mt 4,12). Ivan Krstitelj, prorok i preteča, biva ušutkan, zatvoren i uklonjen. Ljudski gledano, to je trenutak tame, poraza i straha. Kao da je Božji glas ponovno ušutkan, a nada slomljena. No upravo u tom trenutku Isus započinje svoje javno djelovanje. Ondje gdje čovjek vidi kraj, Bog započinje nešto novo. To je prva važna poruka ovoga evanđelja – Bog ne čeka savršene okolnosti da bi djelovao, nego ulazi u povijest onda kada se čini da tama ima posljednju riječ.

Galileja tame – mjesto u koje Bog dolazi

Isus se povlači u Galileju, ostavlja Nazaret i nastanjuje se u Kafarnaumu, na području Zebulunovu i Naftalijevu. To nisu beznačajni zemljopisni podaci. Galileja je u Isusovo vrijeme bila rubno područje, daleko od jeruzalemskog Hrama, religijskog središta i političke moći. Bila je to mješavina naroda, kultura i religija, često prezrena i smatrana nečistom. Upravo zato evanđelist Matej u Isusovu dolasku vidi ispunjenje starog proštva: »Narod što je sjedio u tmini svjetlost vidje veliku« (Mt 4,16; usp. Iz 8,23-9,1).

Bog ne pali svjetlost ondje gdje je već sve osvijetljeno, nego ondje gdje vlada tama. Ne započinje od onih koji misle da su blizu Bogu, nego od onih koji su smatrani dalekima. Time Isus jasno pokazuje kakav je Bog: Bog koji traži izgubljene, koji dolazi na periferiju, koji ne zaobilazi ranjene prostore ljudskog života. Prijatelj grješnika.

To ima snažnu poruku i za nas danas. Bog ne dolazi samo u uredne, »pobožne« dijelove našega života. On želi ući upravo u one prostore koje često skrivamo: u naše

sumnje, neuspjehe, rane, grijehe i razočaranja. To su naše osobne »Galileje«. Ondje gdje mi mislimo da Bog nema što tražiti, On upravo ondje započinje svoje djelo spasenja.

Obratite se – promjena smjera života

Isusova prva javna poruka glasi: »Obratite se jer približilo se kraljevstvo nebesko!« (Mt 4,17). Obratiti se ne znači samo prestati činiti zlo ili popraviti pojedine pogreške. Riječ koju evanđelje koristi – *metanoia* – znači duboku promjenu načina razmišljanja, promjenu pogleda na Boga, na sebe i na život. To znači promijeniti smjer, odlučiti se za novi način hodanja.

Kraljevstvo Božje nije samo daleka buduća nagrada, nego Božja blizina koja već sada dolazi ususret čovjeku i traži odgovor. Bog je blizu, ali ne prisiljava. On poziva, ali poštuje slobodu. Zato pitanje ovoga evanđelja ostaje trajno aktualno: u kojem smjeru ide moj život? Što ga usmjerava – strah, navika, komfor ili povjerenje u Boga?

Obraćenje nije jednokratani događaj, nego trajni hod. To je svakodnevno usklađivanje vlastitih odluka s Božjom blizinom. Isus ne stoji po strani i ne promatra naš život iz daljine, nego nas poziva upravo sada, ovdje, u konkretnim okolnostima svakodnevice.

Mreže i poziv – ostaviti da bi primili više

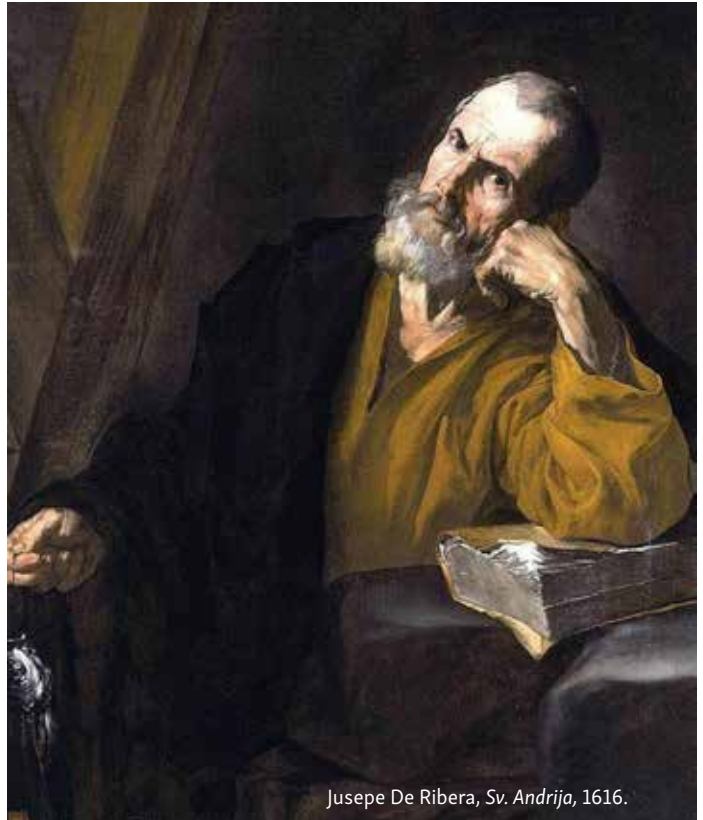
Zatim susrećemo ribare: Šimuna Petra i Andriju, Jakova i Ivana. Oni bacaju mreže, krpaju ih, brinu se za svoj posao. Mreže su za njih izvor sigurnosti, identiteta i budućnosti. Isus ih ne kori i ne omalovažava njihov rad. Ali ih poziva: »Hajdete za mnom« (Mt 4,19). I tada se događa nešto ključno – oni ostavljaju mreže.

Mreže su snažan simbol i za naš život. One mogu predstavljati sve ono čime su nam ruke i srce stalno zauzeti: navike, ambicije, pretjeranu brigu za sigurnost, odnose koji nas vežu pa čak i slike o sebi koje ne želimo ispustiti ili ih želimo spasiti. Problem nije u tome što imamo mreže, nego problem nastaje kada one postanu svrhom same sebi. Dok su nam ruke pune, ne možemo primiti ono novo što Bog želi dati.

Bog, kada poziva na nešto novo, uvijek traži da nešto ostavimo. Ne zato da bi nas osiromašio, nego zato da bi nas oslobodio. On nikada ne traži odricanje bez obećanja. Isus ne kaže ribarima: »Ostavite mreže pa ćete izgubiti sve«, nego: »Učinit ću vas ribarima ljudi« (Mt 4,19). Poziv uvijek uključuje obećanje, ali obećanje koje se može ostvariti samo ako se usudimo povjerovati i poći za njim, koji ostaje vjeran svojim obećanjima.

Na kraju evanđelja vidimo Isusa koji naučava, propovijeda i liječi. Njegovo djelovanje zahvaća cijelog čovjeka: duh, dušu i tijelo. Evanđelje nije teorija ni apstraktna poruka, nego snaga koja zahvaća stvarni život i liječi stvarne rane. Zato ljudi iz svih krajeva dolaze k njemu. U njemu prepoznaju onoga koji vidi njihovu bol, koji ih ne odbacuje i koji vraća smisao ondje gdje se činilo da ga više nema.

Isus i danas prolazi našom Galilejom. I danas ulazi u prostore koji su možda ranjeni, zapostavljeni ili zatvoreni. I danas govori istu riječ: »Pođi za mnom.« Njegov poziv nije upućen samo nekima, nego svakome od nas, u konkretnim okolnostima života u kojima se nalazimo. On ne traži savršenstvo prije nego što pođemo za njim, nego povjerenje da mu dopustimo voditi nas putem koji često ne vidimo unaprijed.

Giuseppe De Ribera, Sv. Andrija, 1616.

Pitanje zato nije prolazi li Isus našim životom – jer on sigurno prolazi. Pravo pitanje jest: hoću li ga prepoznati i hoću li imati hrabrosti odgovoriti? Hoću li ostati držati se svojih mreža, onoga što mi daje privid sigurnosti, ili ću se usuditi povjerovati da Bog za mene ima nešto dublje, istinitije i punije?

Bog nikada ne traži bez razloga. Sve što traži da ostavimo, traži zato da bi nam otvorio ruke za veći dar. Slijediti Krista ne znači izgubiti sebe, nego napokon pronaći vlastiti život u njemu koji ga je darovao. Zato današnje evanđelje nije samo izvještaj o prošlim događajima, nego poziv koji i danas odzvanja u srcu svakog vjernika.

Narod koji je sjedio u tmuni i danas može vidjeti svjetlost. Ali samo ako dopusti da Krist uđe u njegovu Galileju i ako se odvaži poći za njim.

Hrvoje Žovko

Četvrta nedjelja kroz godinu

ULAZNA PJESMA

Spasi nas, Gospodine,
Bože naš, i saberi nas iz
naroda, da slavimo tvoje
sveto ime, da se tvojom
slavom ponosimo.
(Ps 106,47)

ZBORNA MOLITVA

Gospodine, Bože naš, tvoja
Crkva počinje svetu službu:
daj da te štujemo svom
dušom te u tvom Duhu
ljubimo i prihvaćamo
sve ljude. Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, donosimo
na oltar darove u znak
svoga služenja i predanja:
primi ih i pretvori u
otajstvo našeg otkupljenja.
Po Kristu.

Prvo čitanje Sef 2,3; 3,12-13

*Pustit ću da u tebi opstane samo
skroman i čedan narod.*

Čitanje Knjige proroka Sefanije

Tražite Gospodina, svi skromni na zemlji,
svi koji izvršavate odredbe njegove!
Tražite pravdu, tražite poniznost:
vi ćete možda biti zaštićeni u dan
gnjeva Gospodnjega.

»Pustit ću da u tebi opstane
samo skroman i čedan narod,
i u imenu Gospodnjem tražit će
okrilje ostatak Izraelov.
Oni neće više činiti nepravdu,
neće više govoriti laži; u njihovim ustima
neće se više naći jezik prijeverni.
Moći će pâsti i odmarati se
i nitko im neće smetati.«

Riječ Gospodnja.

Otpjevni psalam Ps 146,6c-10

Pripjev: Blago siromasima duhom;
njihovo je kraljevstvo nebesko!

Gospodin ostaje vjeran dovijeka,
potlačenima vraća pravicu,
a gladnima kruha daje.
Gospodin oslobađa sužnje.

Gospodin slijepcima oči otvara.
Gospodin uspravlja prignute,
Gospodin ljubi pravedne.
Gospodin štiti pridošlice.

Sirote i udovice podupire,
a grešnicima mrsi putove.
Gospodin će kraljevati dovijeka,
tvoj Bog, Sione, od koljena do koljena.

Drugo čitanje 1Kor 1,26-31

Slabe svijeta izabra Bog.

Čitanje Prve poslanice svetoga Pavla apostola
Korinćanima

Gledajte, braćo, sebe, pozvane:
nema mnogo mudrih po tijelu, nema mnogo
snažnih, nema mnogo plemenitih.
Nego lúde svijeta izabra Bog da posrami
mudre, i slabe svijeta izabra Bog da posrami
jake; i neplemenite svijeta i prezrene izabra
Bog, i ono što nije, da uništi ono što jest, da
se nijedan smrtnik ne bi hvalio pred Bogom.
Od njega je da vi jeste u Kristu Isusu,
koji nama posta mudrost od Boga,
i pravednost, i posvećenje, i otkupljenje,
da bude kako je pisano:
Tko se hvali, u Gospodu neka se hvali.
Riječ Gospodnja.

Pjesma prije Evanđelja Mt 5,1-12a

Radujte se i kličite:
velika je plaća vaša na nebesima!

Evanđelje Mt 5,1-12a

Blago siromasima duhom!

Čitanje svetog Evanđelja po Mateju

U ono vrijeme: Isus, ugledavši mnoštvo,
uziđe na goru. I kad sjede, pristupe mu
učenici. On progovori i stane ih naučavati:
»Blago siromasima duhom:
njihovo je kraljevstvo nebesko!
Blago ožalošćenima: oni će se utješiti!
Blago krotkima: oni će baštiniti zemlju!
Blago gladnima i žednima pravednosti:
oni će se nasititi!

William Brassey Hole, *Govor na gori*, 1900.

PRIČESNA PJESMA

Blago siromasima,
duhom; njihovo je
kraljevstvo nebesko!
Blago krotkima – oni će
baštiniti zemlju!
(Mt 5,3,5a)

POPRIČESNA MOLITVA

Gospodine, ova pričest
obnovila je u nama
božanski život. Molimo
da po tom sredstvu
spasenja neprestano
rastemo u vjeri. Po Kristu.

Blago milosrdnima:
oni će zadobiti milosrđe!
Blago čistima srcem: oni će Boga gledati!
Blago mirotvorcima:
oni će se sinovima Božjim zvati!
Blago progonjenima zbog pravednosti:
njihovo je kraljevstvo nebesko!
Blago vama kad vas – zbog mene – pogrde i
prognaju i sve zlo slažu protiv vas!
Radujte se i kličite:
velika je plaća vaša na nebesima!«
Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	79.1	Spasi nas Gospodine
ili	226.1	Od sva se četiri vjetra
Otpjevni psalam:	ŽV str. 40	Blago siromasima duhom
Prinosna:	226.2 i 3	Tisuću zrnaca skupa
Pričesna:	287	Blaženstva
	247	Uzмите, jedite
	188	Na Isusov se spomen sam
Završna:	859.1, 3 i 4	Spasitelju, dobri Isukrste
ili	175	O srce Sina Božjega

MOLITVA VJERNIKA

Slušajući danas Kristove riječi zapisane u Svetome Pismu, zamolimo Boga Oca da i nas pouči kako ispravno i u skladu s Kristovim naukom gledati na ovozemaljski život:

1. Tvoja se snaga očituje u djelovanju svete Crkve. Daj da joj svaka tvoja riječ bude neiscrpan izvor nadahnuća za djelovanje u ovome svijetu, molimo te.
2. Tvoj je Sin neprestano poučavao o životnim vrijednostima. Prosvijetli srca svećenika da mogu riječima i djelima svjedočiti istinu Kristova nauka, molimo te.
3. Mnogi se nameću pod reflektore slave uzdižući se iznad svih. Osvijesti ih da spoznaju istinski smisao života koji proizlazi iz poniznosti i malenosti, molimo te.
4. Često su upravo iskreni vjernici na meti raznih pogrda i uvreda. Jačaj ih svojom prisutnošću da odvažno žive svoje poslanske usprkos osudama okoline, molimo te.
5. Naši su se pokojni trudili za života sačuvati čisto srce. Za sva njihova dobra djela koja su činili, nagradi ih vječnim mirom u nebesima, molimo te.

Bože Oče, ponizno te molimo da ove naše molitve poslušas i uslišiš. Daj da iz Kristovih pouka crpimo snagu za autentično življenje vjere, bezuvjetno vjerujući u snagu dobrote na putu prema vječnosti.

Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Kad Bog ne bira pobjednike

Zivimo u svijetu koji priznaje samo pobjednike. Vrijedi onaj koji je uspio, koji se nametnuo, koji nije pokazao slabost. Od čovjeka se očekuje da bude jak, samodostatan i uvjerljiv – i pred drugima, i pred samim sobom. U takvom mentalitetu lako povjerujemo da se i pred Bogom stoji s rezultatima, dokazima i uspjesima u ruci.

Isus u Blaženstvima razara tu logiku. On ne proglašava blaženima pobjednike, nego siromahe duhom; ne one koji su nadvladali druge, nego one koji su ostali krotki; ne one koji su se izborili za priznanje, nego one koji su ostali vjerni i kad su bili gurnuti na rub. Blaženstva jasno poručuju: pred Bogom se ne pobjeđuje snagom, nego povjerenjem. Bog ne bira najjače – nego one koji su mu spremni dopustiti da on bude jak u njima.

Današnje Evanđelje donosi Blaženstva – možda najpoznatiji, ali i najzahtjevniji Isusov govor. Toliko smo ih puta čuli da postoji opasnost da ih više i ne slušamo. A upravo ovdje Isus izgovara riječi koje dubinski preokreću način na koji svijet razmišlja o sreći, uspjehu i ispunjenju života.

Prevladavajući mentalitet svijeta nam govori da su blaženi oni koji su jaki, uspješni i sigurni u sebe; oni koji znaju izboriti svoje mjesto, nametnuti se drugima i izaći kao pobjednici. Cijeni se snaga bez pukotina, samodostatnost bez pitanja i uspjeh bez obzira na cijenu. Slabost se skriva, ovisnost o drugima se prezire, a savjest se često doživljava kao smetnja. U takvom mentalitetu važnije je pobijediti nego ostati čovjek, važnije je izgledati uspješno nego biti istinit. Oni koji biraju takav put često moraju stalno dokazivati svoju vrijednost, braniti svoju poziciju i živjeti u strahu da bi sutra mogli izgubiti ono što su mukotrpno osvojili. Iza privida snage često ostaju

praznina, osamljenost i nemir koji se ne može utišati novim uspjehom.

Isus u Blaženstvima ide ravno protiv toga. On ne proglašava blaženima one koji su pregazili druge, nego one koji su ostali krotki; ne one koji su sve uzeli, nego one koji su znali stati; ne one koji su uvijek bili u pravu, nego one koji su ostali čista srca. Blaženstva su otvoreni sukob s logikom svijeta. Jer su blaženi siromasi duhom, krotki, ožalošćeni, gladni pravednosti, milosrdni, čista srca, progonjeni. To ne znači da Isus idealizira siromaštvo ili patnju, niti da traži da čovjek bude slab i pasivan. On govori o unutarnjem stavu srca, o načinu na koji se čovjek postavlja pred Boga i pred život.

Biti siromašan duhom znači biti svje stan da ne živim od vlastite samodostatnosti, nego od dara. To znači priznati da ne mogu sve kontrolirati, da nisam sam sebi mjerilo istine i dobra. Upravo o takvim govori prorok Sefanija kada spominje ponizan i neznanan ostatak naroda koji se uzda u Gospodina. To nisu savršeni ljudi, nego oni koji znaju da bez Boga ne mogu.

Sveti Pavao u drugom čitanju ide još dalje i jasno kaže da Bog ne bira po kriterijima svijeta. Ne bira mnogo mudrih po ljudskim mjerilima, ni mnogo jakih ni uglednih. Bog bira ono što je slabo, neznatno i prezreno, kako bi se pokazalo da snaga dolazi od njega, a ne od čovjeka. To je poruka koja i danas snažno odjekuje, jer živimo u vremenu u kojem se vrijednost osobe često mjeri uspjehom, vidljivošću i učinkovitošću. Isus, međutim, objavljuje da ljudska vrijednost ne proizlazi iz postignuća, nego iz pripadnosti Bogu.

Ako pažljivo slušamo Blaženstva, shvaćamo da ona nisu samo moralni zahtjevi koje je teško ispuniti. Ona su prije svega portret samoga Isusa. On je siromašan,

Nep. autor, *Govor na gori* (mozaik na glavnom portalu katedrale u Berlinu), 1894. – 1905.

krotak i ponizan srca. On plače nad patnjom ljudi, gladan je pravednosti, milosrdan prema grešnicima, čist u svojoj predanosti Ocu. On je na kraju i progonjen zbog istine. Blaženstva su, dakle, poziv da postajemo slični njemu, da preuzmemo njegov način gledanja na život.

Isus ne obećava lagodan život bez križa. On ne kaže da će nestati patnja, nepravda ili suze. Ali obećava da one nemaju posljednju riječ. Obećava da Bog vidi ono što je skriveno, da vjernost ima smisla i onda kada nije nagrađena ljudskim priznanjem. Zato svako blaženstvo nosi i obećanje: njihovo je kraljevstvo nebesko, oni će se utješiti, oni će Boga gledati.

To kraljevstvo ne započinje tek nakon smrti. Ono počinje sada, u trenutku kada prestanemo živjeti iz straha i iluzije kontrole, a usudimo se živjeti iz povjerenja. Počinje onda kada se odrekemo potrebe da sve držimo u svojim rukama i dopustimo Bogu da bude Bog – za razliku od onih

koji sigurnost traže isključivo u vlastitoj snazi, proračunu i moći odlučivanja. Počinje svaki put kad u konkretnoj situaciji biramo Isusov put, čak i tada kada je tiši, sporiji i očito neisplativ po mjerilima svijeta, koji uvijek traži brze pobjede i vidljive rezultate.

Blaženstva nas danas ne pitaju jesmo li uspješni, uvjerljivi ili pobjednici, nego na što oslanjamo svoje srce i svoj razum. Jer postoje i oni koji biraju suprotno: koji se oslanjaju isključivo na sebe, koji ne dopuštaju slabost, koji vjeru prihvaćaju samo dok ne ugrožava njihovu kontrolu. Ako se i u jednoj životnoj odluci odlučimo više pouzdati u Boga nego u vlastitu snagu i proračun, tada Blaženstva prestaju biti puki ideal ili lijepa teorija. Tada postaju stvarnost života. Jer blažen nije onaj komu je sve lako, nego onaj koji zna komu pripada – i koji je spreman tu pripadnost živjeti i onda kada donosi gubitak, nerazumijevanje i tišinu bez aplauza.

Daniel Patafta

Peta nedjelja kroz godinu

ULAZNA PJESMA

Dođite, prignimo
koljena i padnimo
nice pred Gospodinom
koji nas stvori, jer on
je Gospodin, Bog naš.
(Ps 95,6-7)

ZBORNA MOLITVA

Gospodine, tvoja nam je
milost jedina nada, a tvoja
zaštita jedina sigurnost.
Molimo te: snaži svoju obitelj
neprestanim dobročinstvi-
ma. Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, ti nam jelo i
piće daješ za održanje
vremenitoga života.
Molimo te da nam postanu
i otajstvo vječnoga
spasenja. Po Kristu.

Prvo čitanje Iz 58,7-10

Sinut će poput zore tvoja svjetlost.

Čitanje Knjige proroka Izaije

Ovo govori Gospodin:

»Podijeli kruh svoj s gladnima,
uvedi pod krov svoj beskućnike,
odjeni onog koga vidiš gola
i ne krij se od onog tko je tvoje krvi.
Tad će sinut poput zore tvoja svjetlost
i zdravlje će tvoje brzo procvasti.
Pred tobom će ići tvoja pravda,
a slava Gospodnja bit će ti zalaznicom.
Vikneš li, Gospodin će ti odgovorit,
kad zavapiš, reći će: 'Evo me!'
Ukloniš li iz svoje sredine jaram,
ispružen prst i besjedu bezbožnu,
dadeš li kruha gladnome,
nasitiš li potlačenog,
tvoja će svjetlost zasjati u tmini
i tama će tvoja kao podne postati.«

Riječ Gospodnja.

Pripjevni psalam Ps 112,4-8a.9

Pripjev: Čestitima sviće ko svjetlost u tami.

Čestitima sviće ko svjetlost u tami:
milostiv, milosrdan i pravedan Gospodin.
Dobro je čovjeku koji je milostiv i daje u zajam,
koji poslove svoje obavlja pravedno.

Dovijeka neće on posrnuti:
u vječnome će spomenu biti pravednik.
Žalosne se vijesti neće bojati,
stalno je njegovo srce
uzdajući se u Gospodina.

Postojano mu je srce, ničeg se ne boji.
On rasipno dijeli, daje sirotinji:
pravednost njegova ostaje dovijeka,
njegovo će se čelo slavno uzdići.

Drugo čitanje 1Kor 2,1-5

Navijestih vam svjedočanstvo Krista raspetoga.

Čitanje Prve poslanice svetoga Pavla apostola
Korinćanima

Kada dođoh k vama, braćo, ne dođoh
s uzvišenom besjedom ili mudrošću
navješćivati vam svjedočanstvo Božje
jer ne htjedoh među vama znati što drugo
osim Isusa Krista, i to raspetoga.
I ja priđoh k vama slab, u strahu i u veliku
drhtanju. I besjeda moja i propovijedanje
moje ne bijaše u uvjerljivim riječima
mudrosti, nego u pokazivanju Duha i snage
da se vjera vaša ne temelji
na mudrosti ljudskoj,
nego na snazi Božjoj.
Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja Iv 8,12

Ja sam svjetlost svijeta, govori Gospodin,
tko ide za mnom, imat će svjetlost života.

Evanđelje Mt 5,13-16

Vi ste svjetlost svijeta.

Čitanje svetog Evanđelja po Mateju

U ono vrijeme:

Reče Isus svojim učenicima:

»Vi ste sol zemlje. Ali ako sol obljutavi,
čime će se ona osoliti? Nije više ni za što
nego da se baci van i da ljudi po njoj gaze.«
»Vi ste svjetlost svijeta.

Ne može se sakriti grad što leži na gori.
Niti se užije svjetiljka da se stavi pod posudu,
nego na svijećnjak da svijetli svima u kući.
Tako neka svijetli vaša svjetlost pred ljudima
da vide vaša dobra djela i slave Oca vašega
koji je na nebesima.«

Riječ Gospodnja.

Michelangelo Merisi da Caravaggio,
Nadahnuće svetog Mateja, 1602.

PRIČESNA PJESMA

Neka hvale Gospodina za dobrotu njegovu, za čudesa njegova sinovima ljudskim! Jer gladnu dušu on nasiti, dušu izgladnjelu on napuni dobrima. (Ps 107,8-9)

POPRIČESNA MOLITVA

Bože, htio si da jedemo od jednoga kruha i pijemo iz jedne čaše. Daj da životom budemo jedno u Kristu i u radosti plodni za spasenje svijeta. Po Kristu.

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, želeći biti sol zemlje i svjetlost svijeta, potrebiti smo istinskog obraćenja i odluke za vršenje djela dobrote i milosrđa, stoga se iskrena srca obratimo vječnome Ocu:

1. Zadaća je svete Crkve očitovati Božje milosrđe svemu svijetu. Daj da Crkva svaki trenutak ovozemnosti ispuni nadom u pobjedu dobra nad zlom, molimo te.
2. Tvoj je Sin učenike uputio na put dobra. Neprestano potiči papu, biskupe i svećenike da djelima dobrote i ljubavi utiru put prema vječnosti, molimo te.
3. U svijetu živi mnogo siromašnih i potrebitih. Osvijesti moćnicima besmisao gomilanja materijalnog te ih učini pravednijima u upravljanju stečenim dobrima, molimo te.
4. Volimo se zvati vjernicima, no često smo skloniji osuđivanju no pružanju pomoći. Daj da shvatimo kako biti vjernikom ne znači samo govoriti, već i vršiti tvoju svetu volju, molimo te.
5. Otvaranje Božjoj riječi umanjuje ljudske slabosti. Daj da se trsimo živjeti po vjeri i djelovati u skladu s tvojim naukom te tako zavrijediti vječno spasenje, molimo te.

Bože Oče, usliši naše iskrene prošnje te daj da svaka tvoja riječ naiđe na plodno tlo u našim srcima. Želimo svojim djelovanjem društvo današnjice učiniti boljim mjestom za sve ljude, stoga nas neprestano jačaj i vodi da hrabrim svjedočenjem tvoje ljubavi ustrajemo na tom putu.

Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	78.2	Dođite prignimo koljena ili
	207	Prigni se svako koljeno
Otpjevni psalam:	ŽV 1/2011	Čestitima sviće
Prinosna:	XV	Oče primi žrtvu ovu
Pričesna:	ŽV 7/2022	Kruše života
	200	O Kruše živi, milosni
	201	O svjetlo duša, Isuse
Završna:	798	Sred te se pećine

Biti sol zemlje i svjetlost svijeta

Evandeoski odlomak koji liturgija stavlja pred nas i koji slušamo u petu nedjelju kroz crkvenu godinu vodi nas prema Isusovom govoru na gori. Naime, upravo ovaj odlomak je dio Isusove besjede na gori koju Isus započinje blaženstvima obraćajući se okupljenom mnoštvu koje se ondje nalazilo. Nakon što je Isus bio usmjeren prema mnoštvu naučavajući ih blaženstva, sada se obraća izravno svojim učenicima govoreći im kako su baš oni sol zemlje i svjetlost svijeta (usp. *Mt 5,13-14*). Upravo današnji evandeoski odlomak koji je napisao sveti Matej donosi nam taj dio kao nastavak Isusova naučavanja. Isus je u ovome svome naučavanju vrlo izravan s obzirom na adresate kojima govori, ali i vrlo jasan i konkretan te se koristi slikama i primjerima iz svakodnevnog života ne bi li što bolje i što razumljivije prenio svoj nauk i svoju poruku.

»Vi ste sol zemlje...

Vi ste svjetlost svijeta» (Mt 5,13-14)

Dvije slike koje Isus koristi u svome naučavanju veoma su jasne kako za njegove suvremenike tako i za nas danas. Ovim slikovitim govorom Isus stavlja pred učenike ono što je zapravo njihov poziv, ali i poziv svakoga kršćanina, a to je autentično svjedočenje Božje riječi i širenje Kraljevstva Božjega. Drugim riječima rečeno, Isus naglašava da su učenici sol zemlje i svjetlost svijeta te kao takvi trebaju djelovati u svijetu. Zanimljivo je zapaziti da se Isus obraća direktno svojim učenicima govoreći: »Vi ste sol zemlje« (*Mt 5,13a*) odnosno »Vi ste svjetlost svijeta« (*Mt 5,14a*). Ciljano je usmjeren prema njima u svome govoru ističući da su sada sol zemlje i da su sada svjetlost svijeta. Ne govori im da su bili u prošlosti ili da će biti nekada u budućnosti sol zemlje i svjetlost svijeta već ističe da su to sada, ovoga trenutka. Ovo je ujedno i zadaća koju Isus stavlja pred

učenike. Dvije slike koje Isus iznosi ujedno su slike kojima očituje i priopćava poslanje svojim učenicima. Time im daje poslanje za djelovanje u svijetu. Učenici su pozvani da odmah djeluju bez nekakvih premissljanja i prevelikog planiranja.

Čitajući evandeoski izvještaj glavna pomisao koja nas veže uz sol kao začim jest da sol daje okus jelu. Stoga biti sol znači dati okus. Bez soli, kao začina i dodatka jelu, jelo nema onaj pravi okus. Sol je neizostavna i potrebna, a može popraviti okus ako se koristi i u vrlo malim količinama. Osim toga, sol je ona koja čuva od pokvarljivosti. Upravo takvi bi trebali biti Isusovi učenici da daju okus svijetu i svojim načinom života svjedoče pripadnost Isusu te čuvaju svijet od pokvarljivosti.

S druge pak strane učenici su pozvani da budu svjetlost svijeta. Svima nam je dobro poznato da je svjetlost neophodna u svijetu da bi svijet mogao funkcionirati. Isto tako je nužno da svjedočenje vjere učenika bude potvrđeno dobrim djelima. U tom smislu može se reći: Svjetlost su zapravo dobra djela kojima treba posvjedočiti svoju vjeru.

Svjedočanstvo vjere dobrim djelima

Današnji evandeoski odlomak, kao što vidimo, potiče nas na svjedočenje i podsjeća nas da smo odgovorni za svoje djelovanje u svijetu. Nije dovoljno smatrati se vjernikom i biti vjernik samo u crkvi dok smo na misli već je potrebno svoju vjeru autentično posvjedočiti u svakodnevnom životu. Stoga nam evandeoske riječi skreću pozornost i na odgovornost našeg kršćanskog djelovanja i življenja u kojem je potrebno neprestano svjedočiti da smo Kristovi učenici. Evandeoske riječi usmjeravaju nas prema dobrim djelima koja mi kršćani trebamo činiti u svijetu u svojoj svakodnevic i to u svakoj prigodi u kojoj se nađemo i na svakom mjestu. Biti sol zemlje znači dati okus svijetu

Matthias Stom, *Večera u Emausu*, 1630.

svojim življenjem i svojim svjedočenjem. Biti svjetlost svijeta znači svijetliti ondje gdje je tama. Taj poziv je upućen nama kršćanima kako bismo svojim načinom života pridonosili boljitku suvremenoga društva čineći dobra djela, djela milosrđa i ljubavi i na taj način bili sol zemlje i svjetlost svijeta. Stoga je potrebno činiti dobra djela ne da nas drugi hvale zbog toga, već da se time još više usmjerimo prema Bogu te na taj način očitujemo Božju ljubav prema bližnjemu.

Primjer očitovanja ljubavi i milosrđa prema bližnjemu imamo i u današnjem prvom čitanju u kojemu drevni prorok Izaija progovara narodu u vremenu nakon povratka iz sužanjstva, kada je velik dio naroda bio siromašan te nije imao ni osnovno za život. U tom kontekstu Izaija poziva na vršenje djela milosrđa gdje možemo uočiti da nije dovoljno samo biti pobožan u bogoslužjima, već je potrebno prepoznati i potrebe bližnjega te biti na pomoć onima koji su u potrebi. Upravo nas Izaija usmjerava na to da je potrebno dijeliti s drugima i skreće nam pozornost prema temeljnim potrebama, a to je stan i kruh. Tako nas uči da je uvijek potrebno dijeliti s drugima i imati

otvoreno srce za druge, za solidarnost s drugima. Na to su pozvani Isusovi učenici i to je Isus naučavao. Na taj način možemo biti sol zemlje i na taj način možemo biti svjetlost svijeta te dati pravo kršćansko svjedočanstvo pomažući onome tko je u potrebi.

Nadalje, dodajmo ovome i ono o čemu nas danas izvještava drugo liturgijsko čitanje u kojemu sveti Pavao priznaje da je svjestan da Bog djeluje po njemu iako je on slab i nije najbolji ni govornik ni propovjednik. Ipak Bog unatoč tome djeluje po njemu na čemu Pavao zahvaljuje Bogu.

Bog djeluje i po svakome od nas unatoč našim slabostima, ali je potrebno otvoriti se Bogu i Božjoj riječi. Potrebno je da naša življena vjera bude vidljiva u dobrim djelima, u djelima ljubavi prema bližnjima, u služnji, u pravednosti, miru... Potrebno je da mi svojim načinom života budemo sol koja će začiniti društvo ljubavlju, milosrđem i praštanjem te na taj način svjedočimo da smo Kristovi učenici. Stoga dopustimo da Božja riječ koju smo danas slušali djeluje u nama kako bismo uistinu bili sol zemlje i svjetlost svijeta.

Antun Japundžić

Šesta nedjelja kroz godinu

ULAZNA PJESMA

Budi mi, Gospodine,
hrid zaštite, tvrđava
spasenja. Jer ti si hrid
moja, tvrđava moja,
radi imena svoga vodi
me i ravnaj! (Ps 31,3-4)

ZBORNA MOLITVA

Bože, rekao si da
boraviš u pravednu i
iskrenu srcu. Daj da mi
budemo takvi te se
trajno nastaniš u nama.
Po Gospodinu.

DAROVNA MOLITVA

Gospodine, nek nas ovaj
prinos očisti i obnovi na
sliku Kristovu, da
vršimo tvoju volju i
postignemo obećanu
nagradu. Po Kristu.

Prvo čitanje Sir 15,15-20

Nije nikad zapovjedio nikomu da bude bezbožnik.

Čitanje Knjige Sirahove

Ako hoćeš, možeš držati zapovijedi,
u tvojoj je moći da budeš vjeran.

On je preda te stavio vatru i vodu:
za čim hoćeš pruži ruku svoju.

Pred čovjekom je i život i smrt:
što on više voli to će mu se dati.

Jer velika je mudrost u Gospodina,
on je svemoćan i vidi sve.

Oči Gospodnje počivaju na onima koji ga se
boje, Gospodin zna svako djelo čovječje.

Nije nikad zapovjedio nikomu da bude bez-
božnik niti dao dopuštenje za grijeh.

Riječ Gospodnja.

Pripjevni psalam Ps 119, 1-2.4-5.17-18.33-34

Pripjev: Blaženi koji hode po zakonu
Gospodnjemu!

Blaženi oni kojih je put neokaljan,
koji hode po Zakonu Gospodnjemu!

Blaženi oni koji čuvaju propise njegove,
čitavim srcem njega traže!

Naredbe si svoje dao
da se brižno čuvaju.

O, kad bi čvrsti bili putovi moji
da tvoja čuvam pravila!

Milostiv budi meni, sluzi svojem,
da živim i tvoje riječi čuvam!

Otvori oči moje
da gledam divote tvoga Zakona!

Pokaži mi, Gospodine, stazu pravila svojih
i ja ću je čuvati do kraja!

Pouči me da se tvoga držim zakona
i čuvat ću ga svim srcem!

Drugo čitanje 1Kor 2,6-10

Bog prije vjekova predodredi mudrost za slavu našu.

Čitanje Prve poslanice svetoga Pavla apostola
Korinćanima

Braćo! Mudrost doduše navješćujemo
među zrelima, ali ne mudrost ovoga svijeta,
ni knezova ovoga svijeta koji propadaju, nego
navješćujemo Mudrost Božju, u otajstvu,
sakrivenu; onu koju predodredi Bog prije
vjekova za slavu našu, a koje nijedan od kne-
zova ovoga svijeta nije upoznao. Jer da su
je upoznali, ne bi Gospodina slave razapeli.

Nego, kako je pisano: »Što oko ne vidje, i uho
ne ču, i u srce čovječje ne uđe, to pripravi Bog
onima koji ga ljube«. A nama to Bog objavi
po Duhu jer Duh sve proniče, i dubine Božje.

Riječ Gospodnja.

Pjesma prije evanđelja usp. Mt 11,25

Blagoslovljen da si, Oče, Gospodaru neba
i zemlje, što si otajstva Kraljevstva objavio
malenima.

Evanđelje Mt 5,20-22a.27-28.33-34a.37 (kraća v.)

Rečeno je starima... a ja vam kažem.

Čitanje svetog Evanđelja po Mateju

U ono vrijeme: Reče Isus svojim učenicima:
»Uistinu kažem vam: ne bude li pravednost
vaša veća od pravednosti pismoznanaca i
farizeja, ne, neće te ući u kraljevstvo nebesko.

Čuli ste da je rečeno starima:

Ne ubij! Tko ubije, bit će podvrgnut sudu.

A ja vam kažem:

Svaki koji se srdi na brata svoga,
bit će podvrgnut sudu.

Čuli ste da je rečeno:

Ne čini preljuba!

Guillaume Fouace, *Govor na gori*, 1878.

PRIČESNA PJESMA

Bog je tako ljubio svijet
da je dao svoga Sina
jedinorođenca da nijedan
koji u njega vjeruje ne
propadne, nego da ima
život vječni. (Iv 3,16)

GOPRIČESNA MOLITVA

Gospodine, uživali
smo kruh s neba.
Daj da ga uvijek
budemo gladni jer
nam daje pravi život.
Po Kristu.

A ja vam kažem:

Tko god s požudom pogleda ženu,
već je s njome učinio preljub u srcu.
Čuli ste još da je rečeno starima:
Ne zaklinji se krivo,
nego izvrši Gospodinu svoje zakletve.
A ja vam kažem: Ne kunite se nikako!
Vaša riječ neka bude: 'Da, da – ne, ne!'
Što je više od toga, od Zloga je. «

Riječ Gospodnja.

PRIJEDLOZI ZA PJEVANJE

Ulazna:	223	S nama je Gospod nad vojskama
ili	1	Svi kliknimo Kristu
ili	78.1	Gospodin je jakost svome narodu
Otpjevni psalam:	ŽV 2/2011	Blaženi koji hode
Prinosna:	228	Po obećanju
Pričesna:	186	Sva ljubavi mi, Isuse
	246	Ovdje je sada
	154	Žeđa duša moja
Završna:	753	Do nebesa

MOLITVA VJERNIKA

Braćo i sestre, darovana nam je slobodna volja da odaberemo slijediti bilo dobro, bilo zlo. Potrebiti duha mudrosti i razboritosti da znamo prepoznati i slijediti dobro, utecimo se vječnome Ocu prošnjama:

1. U daru Kristova života očitovao si nam svoju neizmjernu ljubav. Daj da sveta Crkva sa svim dostojanstvom pristupa tome daru i nesebično ga naviješta svemu svijetu, molimo te.
2. Pastire svoje Crkve osposobio si za tumačenje svetog nauka. Daj da ih Duh Sveti neprestano vodi i usavršuje u ispunjenju povjerene zadaće, molimo te.
3. Svijet se nerijetko priklanja raznim grešnim trendovima. Osvijesti nam potrebu za čestitim životom i djelovanjem u istini, pa i kad nas to lišava prihvaćanja okoline, molimo te.
4. Često vjeru prilagođavamo svome životu. Daj da se ne zanosimo opravdavanjem svojih riječi i djela grešnom ljudskošću, već težimo ispunjenju tvoje svete volje, molimo te.
5. U tami života neprestano tražimo tvoje istinsko svjetlo. Naše pokojne zaogrni svojim smilovanjem i privedi vječnome svjetlu u nebesima, molimo te.

Vječni Oče, zahvalni na svakoj prilici da izaberemo dobro i kročimo putem pravednosti, uputili smo ti iskrene prošnje. Po svome ih beskrajnom milosrđu usliši te nas svojom neprestanom prisutnošću hrabri u svakom nastojanju za pravednijim življenjem. Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

»A ja vam kažem...«

Prema odlomku iz Knjige Sirahove, koji smo čuli, pred čovjekom je život i smrt, dobro i zlo, i svatko je slobodan odabrati vlastiti put, ali samo oni koji hode u svjetlu Gospodnjeg zakona mogu dosegnuti životni cilj.

U evanđeoskom odlomku Isus potvrđuje da nije došao ukinuti Zakon, nego ga ispuniti. Postoji kontinuitet između Starog i Novog zavjeta, ali postoji i napredak; što više, postoje i stvarni prekidi između dvaju zavjeta. Isus ne uništava prošlost, nego je konačno dovršava u području spoznaje Boga i u moralu. Svojim ponovljenim »a ja vam kažem« Isus očituje svijest koja nadilazi onu starozavjetnih proroka: njegov je autoritet autoritet Mesije, nadređenog Mojsiju. Mojsijev zakon i Kristov zakon nisu sukobljeni, ali moramo shvatiti i njihove duboke razlike. Konkretnije, možemo se zapitati što je specifično za kršćansko pravo i kako to da je ono istodobno i u kontinuitetu i u stanovitu prekidu s pravom antičkih naroda?

Isus – dovršitelj Starog zavjeta

Današnji evanđeoski odlomak donosi niz antiteza koje se dotiču različitih točaka starozavjetnog zakona, odabranih među mnogim drugima, ali ne slučajnim izborom: tri se odnose na ponašanje prema drugima i sve tri ističu ljubav. Možemo reći da je etika »dopuštenog« zamijenjena etikom »ljubavi«. U Kristu se približilo kraljevstvo Božje, Božja ljubav objavljena je s većom jasnoćom, oprost nam se nudi s besplatnim i neograničenim milosrđem; stoga se naše ponašanje mora izražavati novom velikodušnošću, doista, velikodušnošću ljubavi. Božje očinstvo objavljeno nam je na nov način, i stoga se od nas još više zahtijeva sinovska etika. Umjesto da se brinemo koliko daleko možemo ići, a da ne padnemo u

osudu, radije se pitajmo što nas potiče da snažnije rastemo u ljubavi prema Bogu i bližnjemu.

Poput starozavjetnih proroka, i Isus se trudio ponovno otkriti bit Božje volje – primat ljubavi. Sve se mora u tom svjetlu tumačiti i u skladu s tim vrednovati. U Novom zavjetu moralno ponašanje postaje potpunije djelo cijele osobe i mnogo je više ujedinjeno u vrhovnom zakonu ljubavi prema Bogu i čovjeku. U Novom savezu ljubav tako postaje načelo koje nadahnjuje cio život Kristovih učenika. Riječima misne zborne molitve, Bog je obećao biti prisutan u onima koji ga ljube i čuvaju njegovu riječ u pravednu i iskrenu srcu.

Cijeloga svoga života Isus je razmišljao o Tori, Božjem Zakonu, ali ne da bi je diskreditirao ili zanijekao nego, naprotiv, jer ju je živio kao vjeran Židov, kao autentičan »sin zapovijedi« (usp. *Lk* 2,41-43). Pa ipak, pristupao je Tori kao netko tko poznaje namjeru Zakonodavca (usp. *Mt* 19,8) i stoga je ovlašten tumačiti ju autoritativno, kako bi ju učinio izvorom slobode za sve ljude. Isus se nije protivio Zakonu nego njegovim redukcionističkim tumačenjima koja su davali pismoznanci i farizeji, pobožni ljudi koji su »cijedili komarca, a gutali devu« (usp. *Mt* 23,24). Prakticirajući legalističko i doslovno čitanje Božje riječi, oni su Božju volju raspršivali u bezbroj propisa, što je onda otežavalo njezino poštivanje i lišavalo je njezina središta. Zato Isus od svojih učenika traži »pravednost veću« – po kvaliteti, a ne kvantiteti – »od one pismoznanaca i farizeja«, odnosno vjernu poslušnost Božjoj volji, objavljenoj u Zakonu, koju je ispunio svojim korjenitim tumačenjem.

Današnji evanđeoski ulomak nameće nam pitanje: može li se istina promijeniti? Može li se ono što je jučer bilo istinito danas proglasiti lažnim? Klasična filozofija

Fritz von Uhde, *Govor na gori*, 1877.

to poriče. Ogromne promjene zahvaćaju materijalni svijet; njegov vanjski izgled je promjenjiv, ali u duši osjećamo da postoji nepromjenjiva, vječna stvarnost. Osim toga, dva plus dva je uvijek četiri. Dakle, i temeljni principi logike su nepromjenjivi. Odatle filozofija razlikuje dva lica svijeta: materijalno i duhovno. Kojemu od ovih svjetova pripada Crkva? S jedne strane, ona je materijalna: gradi crkve, samostane..., ali prije svega mora biti duhovna. Stoga ne može promijeniti jednom uspostavljenu istinu, ne može zamijeniti Kristovo Evanđelje nekim drugim.

Sazrijevanje Božje objave

Ovo pitanje ipak nije tako jednostavno kako se čini. Pojam »duhovno« u kršćanskom govoru ima dublje značenje nego u filozofiji, jer upućuje na prisutnost Duha Svetoga: duhovna istina je ono što Duh Božji nadahnjuje u nama. On to nije učinio jednom zauvijek, nego se postupno otkriva kroz povijest. Pomaže nam da sve bolje shvaćamo objavljene tajne, stoga u Crkvi postoji evolucija u spoznaji vječne istine.

Crkveni sabori, kako vjerujemo, imaju posebnu pomoć Duha za sebe, jer predstavljaju cijelu Crkvu. Stoga imaju povlašteno mjesto u evoluciji kršćanske istine.

Međutim, ne postoji li onda opasnost da će se sama istina promijeniti te da u Crkvi neće ostati ništa stabilno? Evoluciju objave objasnio je sam Isus ističući u svojim govorima suprotnost između prije i poslije; u više navrata on izjavljuje: »Čuli ste da je rečeno starima...« te dodaje: »A ja vam kažem...« (Mt 6,22) Međutim, neposredno prije toga čitamo: »Ne mislite da sam došao ukinuti Zakon ili Proroke. Nisam došao ukinuti, nego ispuniti. Zaista, kažem vam, dok ne prođe nebo i zemlja, ne, ni najmanje slove, ni jedan potezić iz Zakona neće proći, dok se sve ne zbude« (r. 17-18). Kako spojiti ove dvije izjave? Ključan je izraz »ispuniti« – tipičan biblijski termin koji izriče odnos između ljudske slabosti i božanske snage. Ljudska djela ostaju nedovršena; Bog, naprotiv, dovršava sve što čini. Kao što u prirodi biljke rastu i njihovi plodovi sazrijevaju, isto tako sve što Bog otkriva mora sazreti, baš kao »biljka«, u povijesti spasenja.

Ta kontinuirana evolucija odvija se kako u Crkvi tako i u svijetu. Bog se pojavljuje kao dobar učitelj. Svako doba ima svoje probleme i događaji u njemu svoje značenje, ali sve se mora ispuniti i stoga razvijati, korak po korak, organski vodeći do sljedećeg stupnja razvoja.

Danimir Pezer

Blago siromasima duhom

Otpjevni psalam za IV. nedjelju kroz godinu – A

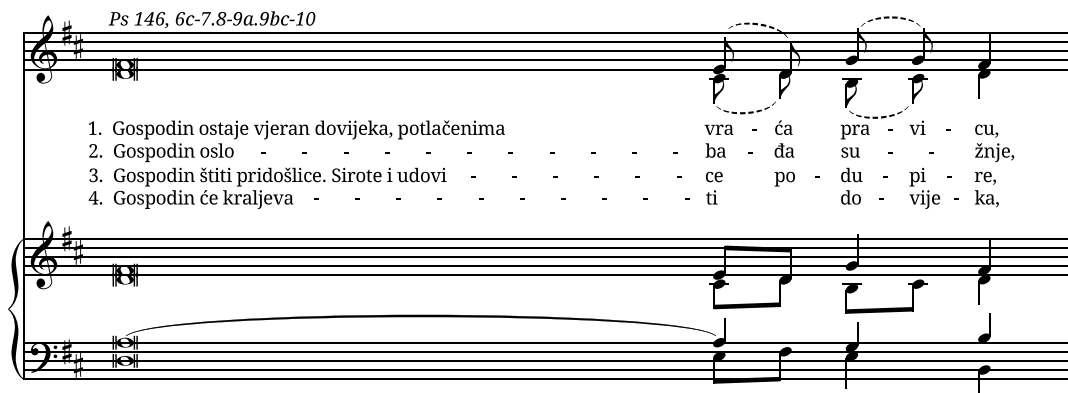
Dejan Bubalo

Ant.

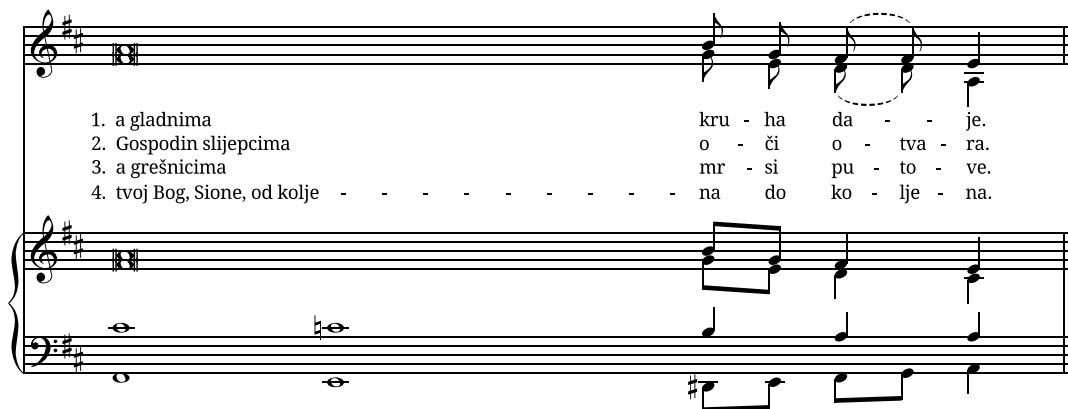

Bla-go si-ro-ma - si-ma du - hom nji-ho-vo je kra-ljev-stvo ne - be - sko!

Ps 146, 6c-7.8-9a.9bc-10

1. Gospodin ostaje vjeran do vijeka, potlačenima vra - ča pra - vi - cu,
 2. Gospodin oslo - ba - da su - - žnje,
 3. Gospodin štiti pridošlice. Sirote i udovi - - - - - ce po - du - pi - re,
 4. Gospodin će kraljeva - - - - - ti do - vije - ka,

1. a gladnima kru - ha da - - je.
 2. Gospodin slijepcima o - či o - tva - ra.
 3. a grešnicima mr - si pu - to - ve.
 4. tvoj Bog, Sione, od kolje - - - - - na do ko - lje - na.

INFORMACIJE I NARUĐBE:

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
Ksaverska cesta 12a, 10000 Zagreb • tel.: +385 (0)1 5635 050
e-mail: pretplata@hilp.hr • www.hilp.hr

CIJENA

26,00 €

Naručite novo izdanje

Božanskog časoslova za Božji puk

**isključivo na e-poštu:
narudzbe@hilp.hr**

Troškovi poštarine
nisu uračunati u cijenu.

**NOVO
IZDANJE!**

živo vrelo

List izlazi 13 puta godišnje. Cijena pojedinog primjerka: 2 €. Inozemstvo: 4,23 €; 7,08 USD; 7,08 CAD; 8,46 AUD
Godišnja pretplata: 26 €. Inozemstvo: 55 €; 92 USD; 92 CAD; 110 AUD • BiH, SRB, MNE: 40 €
Za pretplatnike s deset i više primjeraka odobravamo popust od 10%.

Uplate za Hrvatsku: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994
model plaćanja: 02 – poziv na broj: upisati pretplatnički broj

Uplate za inozemstvo: Privredna banka Zagreb, d.d. – IBAN: HR8823400091110174994 – SWIFT: PBZGHR2X

Sva prava pridržana. Nijedan se dio liturgijsko-pastoralnog lista Živo vrelo ne smije umnožavati, fotokopirati, reproducirati ni prenositi u bilo kakvu obliku (elektronski, mehanički i sl.) bez prethodne pisane suglasnosti glavnog i odgovornog urednika.

HRVATSKI INSTITUT ZA LITURGIJSKI PASTORAL
pri Hrvatskoj biskupskoj konferenciji